

Regeringens proposition med förslag till lag om statsborgen för gårdsbruksenheter under åren 2016 och 2017 och till lagar om ändring av 25 § i lagen om strukturstöd till jordbruket och av lagen om införande av en lag om ändring av lagen om finansiering av landsbygdsnäringsringar

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås en lag om statsborgen för gårdsbruksenheter under åren 2016 och 2017. Det föreslås att statsgarantier ska beviljas gårdsbruksenheter för de likviditetslån som beviljas av bankerna och att garantierna ska finansieras genom gårdsbrukets utvecklingsfond. Dessutom föreslås det att två lagar ändras så att antalet år för uppskov med betalningen av amorteringarna av räntestödslån och statliga lån samt antalet år med räntefrihet för statliga lån ökas. Syftet med lagförslagen är att lindra de tillfälliga ekonomiska svårigheter som gårdsbruksenheterna råkar i på grund av förändringar i jordbrukets verksamhetsmiljö.

Lagarna föreslås träda i kraft så snart som möjligt.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
INNEHÅLL.....	2
ALLMÅN MOTIVERING	3
1 INLEDNING.....	3
2 NULÄGE	3
2.1 Lagstiftning och praxis.....	3
Statsgarantier	3
Betalningslättnader för lån	4
2.2 Europeiska unionens lagstiftning.....	5
2.3 Bedömning av nuläget	7
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	9
3.1 Mål 9	9
3.2 Alternativ för genomförandet.....	9
3.3 De viktigaste förslagen.....	10
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	11
4.1 Ekonomiska konsekvenser.....	11
Konsekvenser för statsfinanserna.....	11
Konsekvenser för företagen.....	13
4.2 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet	14
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	15
5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial	15
5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats.....	15
6 SAMBAND MED ANDRA PROPOSITIONER.....	17
DETALJMOTIVERING	18
1 LAGFÖRSLAG	18
1.1 Lagen om statsborgen för gårdsbruksenheter under åren 2016 och 2017.....	18
1.2 Lagen om ändring av 25 § i lagen om strukturstöd till jordbruket.....	24
1.3 Lagen om ändring av lagen om införande av en lag om ändring av lagen om finansiering av landsbygdsnäringsar.....	24
2 IKRAFTTRÄDANDE	25
3 FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING	25
LAGFÖRSLAGET	28
Lag om statsborgen för gårdsbruksenheter under åren 2016 och 2017.....	28
Lag om ändring av 25 § i lagen om strukturstöd till jordbruket.....	32
Lag om ändring av lagen om införande av en lag om ändring av lagen om finansiering av landsbygdsnäringsar.....	33
BILAGA	34
PARALLELLTEXT	34
Lag om ändring av 25 § i lagen om strukturstöd till jordbruket.....	34

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Under de senaste två åren har jordbruksmarknaden drabbats av oväntade störningar som lantbruksföretagarna inte råder över och som lett till att producentpriserna inom jordbruket har sjunkit kraftigt. Gårdsbruksenheter har försämrats och de har svårigheter att klara de rörliga kostnader eller amorteringar på skulder som gäller den normala produktionsverksamheten.

På grund av detta tillsatte jord- och skogsbruksministeriet den 12 april 2016 en arbetsgrupp för att bereda ett finansieringssystem för gårdsbruksenheter och för att utreda och bereda sådana långivningssätt som skulle lindra de aktuella och tillfälliga problemen i fråga om gårdsbruksenheter. Arbetsgruppen föreslog i dess lägesrapport av den 31 maj 2016 att man ska ta i bruk nya statsgarantier för gårdsbruksenheter som ska beviljas under åren 2016 och 2017 för de likviditetslån som beviljas av bankerna. Dessutom föreslog arbetsgruppen att man i fråga om de lån som beviljats med stöd av lagen om strukturstöd till jordbruket (1476/2007), nedan *lagen om strukturstöd*, och lagen om finansiering av landsbygdsnärings- (329/1999), nedan *finansieringslagen*, ökar åren för uppskov med amorteringar på räntestöds- lån och statliga lån och ökar det sammanlagda antalet år av räntefrihet för statliga lån med tre år så att det sammanlagt blir åtta år.

Jord- och skogsbruksministeriet tillsatte den 29 juni 2016 ett lagstiftningsprojekt för att bereda ett lagförslag på basis av arbetsgruppens förslag.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning och praxis

Statsgarantier

Om de statsgarantier som gäller jordbruket föreskrivs i lagen om strukturstöd. Statsgarantier enligt lagen kan beviljas som en del av gårdsbruksenheter investeringsskott för utvecklandet av produktionsverksamheten inom jordbruket. Statsborgen kan beviljas som en del av gårdsbruksenheter investeringsskott som beviljas som en procentuell andel av de godtagbara kostnaderna för den åtgärd som stöds. För beviljande av statsborgen med stöd av lagen förutsätts det bl.a. att låneprogrammets samtliga årliga amorteringar är lika stora, att det finns gällande statsgarantier för högst 2 500 000 euro per gårdsbruksenhet eller företag på gårdsbruksenheter och att staten via kreditinstitutet tar ut borgensavgifter hos låntagaren. Borgensavgifterna tas ut som en engångsavgift som är 0,75 procent av beloppet av borgen, men dock högst 200 euro. Dessutom tas det halvårsvis i efterskott ut en avgift som är 0,75 procent av det belopp som vid respektive tidpunkt återstår av borgen. Kreditgivaren kan för skötseln av den halvårsvisa borgenskrediten ansöka hos Landsbygdsverket om en ersättning på 0,2 procent av det belopp som vid respektive tidpunkt återstår av borgen. Statsborgen beviljas som fyllnadsborgen, och för den ska det ställas en motsäkerhet och anskaffas ett tillstånd av närings-, trafik- och miljöcentralen för att få lyfta det lån som borgen beviljats för. Beloppet av det stöd som ingår i statsborgen enligt lagen om strukturstöd utgör minst 0,15 procent, men högst 5 procent av det totala beloppet av borgen, och vid uträkningen av stödet iaktas kommissionens beslut (K(2011) 1321 slutlig). Jord- och skogsbruksministeriet räknar ut den andel av borgensbeloppet som ska betraktas som stödbelopp och meddelar varje år detta på förhand för att statsgarantierna för respektive år ska kunna beviljas.

Statsgarantier enligt lagen om strukturstöd beviljas ur gårdsbrukets utvecklingsfond, och till den ska även avgifterna för statsgarantierna redovisas. Enligt 3 § i lagen om gårdsbrukets utvecklingsfond (657/1966) får fondens medel användas för att förbättra gårdsbrukets struktur, främja landsbygdsnäringsarna, förbättra levnadsförhållandena och utkomstmöjligheterna på landsbygden samt främja utvecklande av dessa åtgärder. Fondens medel kan även användas för andra ändamål än de som nämns i lagen om gårdsbrukets utvecklingsfond enligt vad som bestäms särskilt genom lag. I statsbudgeten kan medlen även anvisas för andra ändamål i syfte att utveckla gårdsbruket. Om användningen av gårdsbrukets utvecklingsfonds medel föreskrivs också i 65 § i finansieringslagen, där det i 1 mom. 3 punkten föreskrivs att medlen får användas för gottgörelser, ersättningar och förvaltningsutgifter som lån som beviljats av medel ur gårdsbrukets utvecklingsfond medför samt för ersättningar i anslutning till statsborgen och för utgifter som statens borgensansvar medför.

Statsborgen enligt lagen om strukturstöd kan dock inte beviljas för lindrande av tillfälliga likviditetssvårigheter inom företagsverksamhet, eftersom syftet med lagen och med den lagstiftning inom Europeiska unionen, nedan *EU*, som ligger som grund för lagen är att utveckla verksamhetsförutsättningarna och konkurrenskraften inom jordbruket genom att främja effektivitet och kvalitet inom produktionsverksamheten.

Inom förvaltningsområdet för Arbets- och näringsministeriet beviljas statsgarantier till företag av Finnvera Abp. Enligt 2 § i lagen om statens specialfinansieringsbolags kredit-, borgens- och kapitalplaceringsverksamhet (445/1998) kan bolaget dock inte inrikta sina finansiella tjänster på skogsbruk eller sådant åkerbruk eller sådan boskapsskötsel som hör till jordbruk. Eftersom inte heller statsunderstödslagen (688/2001) tillämpas på stöd i form av långivning, som t.ex. statsborgen, finns ingen gällande lagstiftning som lämpar sig för de statsgarantier som avses i arbetsgruppens lägesrapport och som ligger som grund för regeringspropositionen.

Betalningslättnader för lån

I de statliga lån och räntestödslån som har beviljats med stöd av lagen om strukturstöd och före det med stöd av finansieringslagen har det ingått en möjlighet till uppskov med amorteringarna på lånen. För de statliga lån som har beviljats med stöd av finansieringslagen har man även kunnat bevilja räntefrihet. Med stöd av lagen om strukturstöd har räntefrihet inte längre beviljats. Lån enligt finansieringslagen har kunnat sökas från år 2000 fram till 2007. Lån enligt lagen om strukturstöd har beviljats från och med 2008 och beviljas fortsättningsvis.

I huvudsak upphävdes finansieringslagen vid ingången av 2008 när lagen om strukturstöd trädde i kraft. Vissa av finansieringslagens stödformer förblev dock i kraft, men dessa gällde inte produktionsverksamheten inom jordbruket, utan t.ex. stöd för byggande av bostäder. Finansieringslagen innehåller dessutom vissa bestämmelser bl.a. om myndighetsförfaranden och tillämpningen av den tidigare lagstiftningen. De bestämmelser om betalningslättnader för lån som fanns i finansieringslagen och i förordningar som har utfärdats med stöd av den har upphävts.

Efter den ändring som gjordes i finansieringslagen 2008 har utgångspunkten varit att lån som har beviljats med stöd av lagen ska skötas till slut i enlighet med de bestämmelser som gällde vid upphävandet av lagen. Bestämmelsen om detta finns i 1 § 2 mom. i lagen om införande av en lag om ändring av lagen om finansiering av landsbygdsnäringsarna (1480/2007). Enligt den bestämmelsen ska på statens eller ett kreditinstituts fordringar som har uppkommit innan ändringslagen har trätt i kraft eller efter det tillämpas de bestämmelser, föreskrifter och avtalsvillkor enligt dem som gällde vid ikraftträdandet av lagen. Enligt den paragrafen kan i fråga om

de förfaranden som ska tillämpas på fordringar de bestämmelser och föreskrifter som avses ovan dock frångås så som föreskrivs i denna lag.

På basis av den reglering som gällde vid upphävandet av finansieringslagen kan beviljas uppskov med amorteringar på lån som har beviljats med stöd av lagen samt räntefrihet för statliga lån för minst ett halvår och högst två år åt gången, dock sammanlagt för högst fem år. Enligt regleringen kan uppskov med amorteringarna beviljas så att lånetiden förlängs med antalet uppskovsår, vilket innebär att de uppskjutna amorteringsposterna tas ut i lika många poster efter att den ursprungliga lånetiden har löpt ut. Lånet ska dock betalas tillbaka inom den maximala lånetiden på 30 år. Uppskov med amorteringar kan också beviljas så att de amorteringar som ska betalas efter uppskovsåren justeras utan att ändra lånetiden. Om det ska beviljas längre uppskov än två år med tidigare uppskov medräknade eller om det är fråga om beviljande av räntefrihet, ska kreditinstitutet bevilja betalningslättningen på ansökan så att beslutet om ansökan fattas av det centrala finansiella institutet för kreditinstitutet i fråga. Innan ärendet avgörs ska representanterna för jord- och skogsbruksministeriet granska ansökan och godkänna förslaget om betalningslättningen. Om statsborgen beviljats till säkerhet för lånet, utförs ingen granskning, utan uppskovet kräver närings-, trafik- och miljöcentralens samtycke. Närings-, trafik- och miljöcentralen ska dock hänskjuta ärendet till jord- och skogsbruksministeriet ifall villkoren för borgensbeslutet på grund av uppskovet måste ändras även till andra delar än villkoren för återbetalning av lånet och förfallodag för betalningarna. Av grundad anledning kan uppskov och räntefrihet beviljas på bestämda villkor eller en beviljad lättnad återkallas. Beslut om återkallelse fattas av närings-, trafik- och miljöcentralen.

Enligt 25 § i lagen om strukturstöd kan kreditgivaren bevilja uppskov med amorteringar på räntestödslån, om detta är nödvändigt på grund av stödmottagarens tillfälliga ekonomiska svårigheter. Uppskov kan beviljas för högst ett år i sänder och sammanlagt för högst fem år. Till följd av uppskov kan lånetiden förlängas inom den maximala lånetiden på 25 eller 30 år eller de återstående amorteringarna höjas.

2.2 Europeiska unionens lagstiftning

Statsborgen, det statliga lånet och räntestödslånet är i princip en form av stöd, varvid man vid beviljandet och betalningen av stöden bör beakta de bestämmelser om statligt stöd inom konkurrenspolitiken på den inre marknaden som grundar sig på fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF) och övrig EU-lagstiftning om stöd för jordbruket. Genom medlemsstaternas nationella lagstiftning kompletterar man EU-lagstiftningen och sätter i kraft olika stöd-instrument som bygger på EU-lagstiftningen, t.ex. stödprogram.

Under den pågående programperioden ska man på villkoren för den statsborgen som beviljas för jordbrukssektorn tillämpa Europeiska unionens riktlinjer för statligt stöd inom jordbruks- och skogsbrukssektorn och i landsbygdsområden 2014—2020 (2014/C 204/01) eller kommissionens förordning (EU) nr 702/2014 genom vilken vissa kategorier av stöd inom jordbruks- och skogsbrukssektorn och i landsbygdsområden förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt eller kommissionens förordning (EU) nr 1408/2013 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse inom jordbrukssektorn, nedan *de minimis-förordningen för jordbrukssektorn*.

De nämnda riktlinjerna för statligt stöd eller kommissionens förordning (EU) nr 702/2014 innehåller inget element som innebär lättnader för lantbruksföretagens likviditet, men enligt punkt 30 i riktlinjerna kan kommissionen även godkänna andra stöd direkt med stöd av artikel 107.3 i FEUF, förutsatt att det statliga stödet i fråga följer de gemensamma bedömningsprinciper som fastställts i riktlinjerna.

Kommissionen har meddelat medlemsstaterna att den godkänner tillfälliga finansieringsprogram inom jordbrukssektorn för att lindra de problem som uppstått på marknaden under 2016. Dessa finansieringsprogram är avgränsade till producenter inom sektorn för mjölk, svin och frukt/grönsaker. För att ett finansieringsprogram ska godkännas ska det uppfylla vissa minimikrav som bestäms av kommissionen på förhand. Stödet ska bland annat riktas till gårdar som har likviditetsproblem, begränsas till sådant stöd som är nödvändigt för att undanröja likviditetsproblemen, vara genomsynligt vad gäller stödets beräkningsmetod samt endast beviljas för åren 2016 och 2017. Stöd får inte beviljas sådana företag i svårigheter som avses i EU:s bestämmelser om statligt stöd, utan endast till sådana lantbruksföretag som har råkat i tillfälliga likviditetssvårigheter på grund av läget på marknaden. Beloppet av ett stöd som ingår i en statsborgen enligt ett finansieringsprogram får uppgå till högst 15 000 euro per stödmottagare. Förslaget till finansieringsprogrammet ska sändas till kommissionen som ger beslut om godkännande av stödet.

Uträkningen av det stöd som ingår i borgen enligt ett finansieringsprogram kan göras enligt tre olika beräkningsmetoder. Bruttobidragsekvivalenten kan räknas ut på basis av de horisontala bestämmelserna om statligt stöd, t.ex. i enlighet med de s.k. safe harbour -avgifterna enligt Kommissionens tillkännagivande om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i EG-fördraget på statligt stöd i form av garantier (2008/C 155/02), eller enligt en beräkningsmetod som har meddelats och godkänts av kommissionen innan borgen börjat gälla eller i enlighet med de minimis-förordningen på basis av det lånebelopp som borgen beviljas för, giltighetstiden för borgen och det maximala borgensbeloppet i procent. I fråga om investeringsstöden för jordbruket följer Finland kommissionens gällande beslut om beräkningen av det stöd som ingår i borgen.

Likviditetsstöd kan även beviljas som stöd enligt de minimis-förordningen för jordbrukssektorn. I dessa fall kan stödet riktas till vilken produktionsinriktning inom jordbruket som helst, varvid även andra produktionssektorer än de som hör till det finansieringsprogram som nämns ovan kan utgöra en målgrupp för det likviditetsstöd som beviljas enligt de minimis -villkoren. Vissa gårdsbruksenheter, särskilt inom svinhushållningen, kan å andra sidan inte beviljas de minimis-stöd på grund av att maximibelopp per gårdsbruksenhet på stödet i fråga har fyllts eller håller på att fyllas.

Den borgen som beviljas enligt de minimis -villkoren får täcka högst 80 procent av lånet, och det belopp som borgen beviljas för får vara 112 500 euro med en borgen för 5 år eller 56 250 euro med en borgen för 10 år. Om borgensbeloppet är mindre eller om borgen beviljas för en kortare tid, ska det stöd som ingår i borgen på motsvarande sätt beräknas som en proportionell del av maximibeloppet. Borgensstödet enligt de minimis -villkoren kan liksom vid garantierna enligt ett finansieringsprogram grunda sig på de s.k. safe harbour -avgifterna, varvid gårdsbruksenheter ska vara kreditklassificerade, eller på en metod enligt bestämmelserna om statligt stöd som ska användas för beräkning av en bruttobidragsekvivalent som har meddelats och godkänts av kommissionen innan borgen trätt i kraft, vilken uttryckligen gäller en sådan typ av borgen och en sådan typ av stödberättigande affärsverksamhet som omfattas av de minimis -förordningen för jordbrukssektorn.

Borgen enligt de minimis -villkor får inte beviljas till ett företag som har försatts i kollektivt insolvensförfarande eller som uppfyller de villkor i fråga om borgenärernas begäran som gäller för ett sådant förfarande. Beloppet av ett de minimis -stöd som beviljas per lantbruksföretagare får inte överskrida 15 000 euro under någon period på tre skatteår, och det sammanlagda beloppet av de minimis -stöden inte överskrida maximibeloppet för respektive medlemsstat. De minimis -stöden meddelas inte separat till kommissionen, men medlemsstaten ska bevara uppgifterna angående stödet i 10 år efter det att stödet beviljades samt överlämna uppgifterna till kommissionen för bedömning inom 20 arbetsdagar efter begäran.

EU-lagstiftningen innehåller inga bestämmelser om betalningslättnader. De stödsystem i vilka det ingår möjligheter till uppskov och räntefrihet vid lån har dock anmälts till kommissionen, och kommissionen har godkänt de nationella villkoren för dem genom dess beslut om godkännande av det statliga stödet eller stödprogrammet. Ändringar i de stödsystem som har godkänts av kommissionen ska i regel anmälas till kommissionen. Nationella stöd villkor inom ett godkänt stödsystem har ändrats förut, och då har kommissionen ansett att villkoren för lån kan ändras om det belopp som redan beviljats inte stiger som en följd av ändringen. En ökning av åren för uppskov med amorteringarna på ett räntestödslån skulle inte höja beloppet av det beviljade stödet, eftersom låntagaren måste betala en låneränta som är lika stor som totalräntan efter det att ränteförmånen upphört. I de räntefria år som beviljas för statliga lån ingår ett stöd-element som bör beaktas vid beräkningen av det totala stödet i anknytning till lånet.

2.3 Bedömning av nuläget

Jordbruksmarknaden har drabbats av oväntade störningar som har lett till att producentpriserna har sjunkit kraftigt. Särskilt det importförbud för livsmedel som påfördes i Ryssland 2014 har haft kraftiga verkningar. I mars 2015 avstod man inom EU från mjölkkvoterna, vilket ledde till överproduktion och störningar på mjölkmarknaden inom hela EU. Därför har producentpriset på mjölk sjunkit med 16 procent från februari 2014 till februari 2016. Producentpriset på svinkött sjunkit med 15 procent, priset på broiler med 11 procent, priset på brödvete med 8 procent och priset på nötkött med 7,5 procent. Även om producentpriserna har sjunkit har priserna på produktionsinsatser förblivit oförändrade, vilket snabbt har lett till att gårdsbruksenheternas kortsiktiga likviditet har försvagats och till att gårdsbruksenheter har svårt att klara såväl rörliga kostnader för normal verksamhet som amorteringar på skulder. I en sådan situation har gårdsbruksenheter inte tillräckliga möjligheter att utveckla sin verksamhet eller göra ersättande investeringar. Gårdsbruksenheternas likviditetsproblem växte ytterligare i och med att utbetalningarna av jordbruksstöden dröjde under åren 2015 och 2016.

Naturrekursinstitutets prognos om resultaten 2015, som publicerades i mars 2016, visar att gårdsbruksenheternas företagarinkomst sjönk med 40 procent jämfört med 2014, i genomsnitt till 9 700 euro per gårdsbruksenhet. Enligt prognosen har den sammanräknade företagarinkomsten inom jordbruket i hela landet sjunkit från cirka 558 miljoner euro år 2014 till cirka 350 miljoner euro år 2015. Under åren 2000—2014 har den sammanräknade företagarinkomsten inom jordbruket uppgått i genomsnitt till 820 miljoner euro per år, och efter 2010 har den fortgående sjunkit. Jordbruksinkomsten från 2015 har enligt prognosen sjunkit med cirka 60 procent av jordbruksinkomsten från 2010.

De största likviditetsproblemen finns för närvarande på mjölk- och svingårdarna, och de accentueras särskilt på de gårdsbruksenheter som har gjort stora investeringar under de senaste åren och som har en stor skuldbörda och därför inte har hunnit förbereda sig på oväntade prisförändringar. Detta är dock den grupp som under kommande år kommer att hålla vår primärproduktion vid liv och på en nivå som motsvarar nivån på den inhemska konsumtionen.

Antalet konkurser har för gårdsbruksenheter del uppgått i genomsnitt till 28 st. per år under åren 2006—2015 och i genomsnitt till 35 st. per år under åren 2011—2015. Således har det årliga antalet konkurser ökat, även om ökningen avtagit under de senaste åren. Antalet konkurser under januari-april 2016 uppgick till 11 st. År 2015 fanns det cirka 51 000 gårdsbruksenheter i Finland (2006 cirka 66 500), vilket innebär att antalet konkurser är litet i förhållande till det totala antalet gårdsbruksenheter, men den proportionella andelen konkurser har ökat i och med att antalet gårdsbruksenheter minskar.

Inom finansieringssystemen är konkurserna ofta den sista utvägen, eftersom man i praktiken försöker lösa problemen så långt som möjligt genom frivilliga realiseringar. På volymerna för

primärproduktionen har konkurserna inte påverkat nämnvärt, vilket beror både på att konkurserna har varit få jämfört med helheten och på att det i fråga om de större enheterna ofta har hittats någon som kan fortsätta verksamheten efter konkursen.

Inom mjölkproduktionen bedöms krisen ha minskat marknadsintäkterna med cirka 7 cent per liter mjölk, dvs. cirka 160 miljoner euro per år och 320 miljoner euro under två år. Inom produktionen av svinkött har priset på köttet sjunkit med cirka 15 cent per kilo kött, vilket betyder att förlusten av försäljningsintäkterna uppgår till cirka 30 miljoner euro per år, dvs. 60 miljoner euro under två år. Enbart inom mjölk- och svinköttsproduktionen skulle förlusterna av försäljningsintäkterna uppgå till sammanlagt cirka 380 miljoner euro under två år. På grund av att produktionspriserna sjönk betalades det under åren 2014 och 2015 s.k. krisstöd till jordbruk och trädgårdsodling för cirka 30 miljoner euro under båda åren, dvs. sammanlagt cirka 60 miljoner euro. De krisstöd som betalats hittills täcker således endast cirka 16 procent av förlusterna av försäljningsintäkterna inom dessa produktionssektorer. För många gårdsbruksenheter är krisstödet således inte tillräckligt för att lösa problemet med de likviditetssvårigheter som uppkommit på grund av att produktionspriserna sjunkit, och därför har gårdarna varit tvungna att finansiera sin verksamhet med kredit.

Det finns uppskattningsvis 2 000—3 000 gårdsbruksenheter som tillfälligt har råkat i allvarliga likviditetssvårigheter. Denna bedömning baserar sig på statistik över de gårdsbruksenheter som är de mest skuldsatta och över gårdsbruksenheternas skuldsättning i proportion till omsättningen. Det krisstöd som kunde sökas i mars 2016 för jordbruket och trädgårdsodlingen söktes av sammanlagt cirka 5 400 gårdsbruksenheter. Stödet i fråga riktades till de gårdsbruksenheter som var de mest skuldsatta och som hade gjort investeringar under de senaste åren. Dessa gårdar hade skulder för minst 100 000 euro och skulderna utgjorde minst 100 procent av omsättningen. Antalet gårdar där skulderna var över 200 000 euro och överskred omsättningen var cirka 4 000.

Man tror dock inte att alla gårdsbruksenheter med likviditetssvårigheter kommer att ansöka om den borgen som föreslås, bl.a. därför att bankerna, trots statsborgen, inte kommer att bevilja lån till sådana gårdsbruksenheter som inte har förutsättningar för kontinuerligt lönsam verksamhet. Även låneräntan och låneutgifterna samt de borgensavgifter som ska tas ut hos borgenstagaren medverkar till att alla stödberättigande gårdsbruksenheter inte kommer att ansöka om borgen. På grund av de villkor som ska gälla för stöd beviljas borgen inte heller till de allra minsta gårdsbruksenheter eller till företag i svårigheter. Av borgenstagarna bedöms cirka 70 procent bedriva mjölkboskapsskötsel och svinhushållning, vilket beror både på produktionsstrukturen och på att likviditetsproblemen särskilt gäller dessa produktionssektorer.

Situationen för de gårdsbruksenheter som har de största likviditetssvårigheterna kan förbättras, om de kan ordna temporär finansiering genom ett enda likviditetslån i stället för många små lån från varuleverantörer, köpare eller banker som är tillfälliga och som ska betalas snabbt. På det sättet kan man bättre kontrollera helheten av gårdsbruksenhets skulder och samtidigt minska finansieringskostnaderna. Lånet möjliggör också nödvändiga investeringar för att kunna trygga gårdsbruksenheternas företagsverksamhet och utvecklandet av den även på lång sikt. För närvarande är dock vissa gårdsbruksenheter, särskilt de som nyligen gjort investeringar, i en situation där de egna garantierna är helt och hållet bundna till lånen för investeringarna och där bankerna på grund av sina egna soliditetsregler inte kan bevilja lån utan nya garantier. Om det är möjligt att få statsborgen för en betydande del av det nya lånekapitalet, förbättras gårdsbruksenheternas möjligheter att få ett banklån med rimlig ränta för att klara den akuta situationen.

Om gårdsbruksenheter beviljas likviditetsstöd, ska kriterierna för stödsystemet vara så tydliga och enkla som möjligt för att minska den administrativa bördan för sökanden, myndighet-

er och kreditinstitut. Även arbetet med de ändringar som behövs göras i landsbygdsförvaltningens och kreditinstitutens informationssystem bör minimeras. Därför borde man i mån av möjlighet utnyttja befintliga informationssystem vid beviljandet av borgen, vilket dock innebär att regleringen i fråga om statsgarantierna enligt lagen om strukturstöd borde utnyttjas till tillämpliga delar i det nya systemet för borgen. Exempelvis beloppen av avgifterna och avräkningarna i samband med borgen ska motsvara beloppen av borgensavgifterna på den statsborgen som beviljas med stöd av lagen om strukturstöd.

Likviditetsstöd som beviljas som borgen ska riktas till sådana lantbruksföretagare som inte annars får lån på rimliga lånevillkor på den fria finansieringsmarknaden och som trots de tillfälliga likviditetsproblemen har förutsättningar för kontinuerligt lönsam verksamhet. Om statsborgen beviljas för finansiering av ett sådant företag som inte har förutsättningar för kontinuerligt lönsam verksamhet, skjuter det eventuellt bara upp realiseringen av problemen inom företagsverksamheten och ökar risken för att statens borgensansvar realiseras.

De lån som beviljas som strukturstöd beviljas för lång tid. Den maximala lånetiden för lån enligt finansieringslagen är 30 år, och i fråga om lagen om strukturstöd 25 eller 30 år. Den genomsnittliga lånetiden för statliga lån som beviljas enligt finansieringslagen har varit 14,4 år och för räntestödslån 12,4 år. Den genomsnittliga lånetiden för räntestödslån enligt lagen om strukturstöd har varit cirka 14 år.

För att gårdsbruksenheter med likviditetssvårigheter ska kunna anpassa sig till situationen borde bl.a. möjligheten att få betalningslättnader ökas, eftersom en del av gårdarna redan tidigare har varit tvungna att använda sin möjlighet till betalningslättnader till fullo. På det sättet kan gårdsbruksenheterna i det svåra ekonomiska läget i stället använda amorteringsmedlen för sin egentliga verksamhet och för utvecklandet av den och samtidigt få mer tid att anpassa verksamheten till det förändrade läget på marknaden. Även om den nuvarande möjligheten till en betalningslättnad på fem år har gett rum för flexibilitet i planeringen av företagsverksamheten, har den aktuella likviditetskrisen vuxit oväntat snabbt och på grund av en kombination av många faktorer blivit så svår att det verkar kräva en längre anpassningstid än väntat.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1 Mål

Målet för propositionen är att de tillfälliga likviditetsproblem som gårdsbruksenheterna har för närvarande ska lindras genom att bevilja statsgarantier för de likviditetslån som beviljas av bankerna samt göra återbetalningen av lånen flexiblare genom att öka det totala antalet år för betalningslättnaderna för lånen. Genom propositionen genomförs förslagen i lägesrapporten av den arbetsgrupp som bereder finansieringssystemet för gårdsbruksenheterna.

3.2 Alternativ för genomförandet

EU-lagstiftningen inom jordbrukssektorn och bestämmelserna om statligt stöd begränsar avsevärt den nationella lagstiftningsbehörigheten. Det system för statsborgen som föreslås av arbetsgruppen måste uppfylla villkoren i de minimis-förordningen för jordbrukssektorn eller kommissionens villkor för nationella finansieringsprogram i fråga om mjölk-, svin- och frukt/grönsaksproduktionen. Eftersom finansieringsprogrammet endast kan gälla nämnda produktionsinriktningar, kan statsgarantier till producenter inom andra produktionsinriktningar beviljas endast i form av stöd enligt de minimis-förordningen för jordbrukssektorn. Detta är motiverat eftersom de nuvarande likviditetssvårigheterna gäller alla produktionsinriktningar och eftersom t.ex. nötköttproduktionen i annat fall skulle bli utanför det föreslagna stödsystemet. Statsborgen ska även kunna beviljas till producenter inom mjölk-, svin- och

frukt/grönsakssektorn i form av de minimis-stöd, men särskilt inom svinhushållningen har den maximala stödmängden per gårdsbruksenhet redan fyllts eller håller på att fyllas.

Statsborgen enligt lagen om strukturstöd kan inte beviljas för att lindra tillfälliga likviditets-svårigheter inom företagsverksamhet. Att i lagen ta in en stödform som skiljer sig från syftena med lagen om strukturstöd skulle kräva stora ändringar som skulle vara lagtekniskt utmanande och göra både det nya systemet för statsborgen och det gällande systemet för strukturstöd komplicerat. Om det system för borgen som föreslås av arbetsgruppen skulle genomföras genom en ändring av lagen om strukturstöd skulle det på grund av strukturen på lagen om strukturstöd dessutom krävas en ny förordning av statsrådet i fråga om stödets detaljer. Därför är det för tydlighetens skull bäst att föreskriva om statsborgen för åren 2016 och 2017 i en enda separat föreskrift och att fortsätta som hittills med genomförandet av det system för strukturstöd som reformerades 2015.

I och med att arbetsgruppens förslag om att öka antalet år för betalningslättnaderna för lånen i vilket fall som helst förutsätter en regeringsproposition och det inte finns en lämplig föreskrift för den statsborgen som arbetsgruppen föreslår, konstaterades det vid beredningen av propositionen att det är ändamålsenligast att verkställa arbetsgruppens förslag genom att utfärda en ny lag innehållande alla villkor för det nya systemet för borgen. För att det nya systemet för borgen ska bli så enkelt som möjligt och kunna verkställas utan svårigheter och med de nuvarande personalresurserna, ska det i villkoren och förfarandena för borgen i tillämpliga delar hänvisas till bestämmelserna i lagen om strukturstöd. I fråga om vissa frågor gällande ansökan om borgen ska det dock föreskrivas genom en föreskrift av Landsbygdsverket för att verkställandet ska bli flexibelt.

Vid uträkningen av det stöd som ingår i borgen kan man dock inte tillämpa den av kommissionen godkända beräkningsmetod som ska användas för investeringsstöden enligt lagen om strukturstöd, eftersom föremålet för stödet och garantin är av annat slag. Därför ska metoden för beräkningen av det stöd som ingår i statsgarantierna meddelas till kommissionen i samband med finansieringsprogrammet så att metoden kan godkännas genom kommissionens beslut om programmet.

När det gäller ökningen av det totala antalet år för betalningslättnaderna för lånen i fråga om de lån som har beviljats och kommer att beviljas med stöd av lagen om strukturstöd, konstaterade man vid beredningen att man kan verkställa ändringen genom att ändra den gällande lagen. Även finansieringslagen gäller fortfarande, men i huvudsak upphävdes den vid ingången av 2008, t.ex. vad gäller bestämmelserna om långivningen. Med grund i detta skulle man med stöd av finansieringslagen och den upphävda bestämmelsen i den förordning av statsrådet som utfärdats med stöd av den i princip ha kunnat utfärda nya bestämmelser om betalningslättnaderna för lånen genom att i finansieringslagen till behövliga delar ändra och ta in bestämmelser om detta. I och med upphävandet av finansieringslagen ska dock bestämmelserna om tillämpningen av de gällande bestämmelserna tas in i lagen om ändring av lagen om införande av en lag om ändring av lagen om finansiering av landsbygdsnäringsar. Vid beredningen konstaterades därför att det ändamålsenligaste sättet att göra ändringarna i fråga om betalningslättnaderna för de lån som redan beviljats med stöd av finansieringslagen är att ändra lagen om införande av en lag om ändring av lagen om finansiering av landsbygdsnäringsar, liksom man tidigare gjort vid de ändringar som i efterhand har gjorts i de lån som har beviljats med stöd av finansieringslagen (RP 73/2010 rd, Lag 1154/2010).

3.3 De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås en ny lag om statsborgen för gårdsbruksenheter under åren 2016 och 2017. Kriterierna för systemet för statsborgen ska vara så enkla som möjligt i syfte att minska

den administrativa bördan för sökanden och myndigheter. Statsgarantierna ska tas i bruk för de likviditetslån som beviljas av kreditinstituten. Beloppet av det lån som borgen beviljas för kan uppgå till högst 30 procent av det mervärdesskattefria medeltalet av lantbruksföretagarens sammanräknade belopp av försäljningsinkomster från jordbruksprodukter samt av jordbruksstöd under de föregående två åren, dock högst 110 000 euro och minst 30 000 euro. Statsborgen kan gälla högst 70 procent av det lånebelopp som borgen beviljas för. Lånetiden är högst sju år, och innehåller högst två amorteringsfria år. Statsborgen kan beviljas för lån som kreditgivaren beviljar en lantbruksföretagare för att förbättra likviditeten i den produktionsverksamhet inom jordbruket som företagaren bedriver. Hos borgenstagaren tar staten ut en borgensavgift som motsvarar den som tas ut vid den statsborgen som beviljas för investeringar inom jordbruket. Vid förfarandena i anknytning till beviljande av borgen ska i tillämpliga delar iaktas motsvarande förfaranden som finns i lagen om strukturstöd.

Dessutom föreslås det att åren för betalningslättnaderna i fråga om de statliga lån och räntestödslån som beviljats med stöd av lagen om strukturstöd och den föregående finansieringslagen ska ökas med tre år till sammanlagt åtta år. Beloppet av räntestödet eller av ränteförmånen ska däremot inte ökas jämfört med vad stödmottagaren har beviljats ursprungligen. De förfaranden för beviljande av betalningslättnader som är olika med stöd av lagen om strukturstöd och finansieringslagen ska förenhetligas.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

Konsekvenser för statsfinanserna

Det krisstöd för jordbruket och trädgårdsodlingen som kunde sökas år 2016 söktes av cirka 5 400 gårdsbruksenheter. Dessa gårdar hade en skuld på minst 100 000 euro och skulden utgjorde minst 100 procent av omsättningen. Skuldsättningsgradens intervall var stort. Av dessa 5 400 gårdar är det uppskattningsvis 2 000—3 000 gårdsbruksenheter vars tillfälliga likviditetssvårigheter är allvarliga, dvs. sammanlagt mellan knappt 40 procent och högst 55 procent av de gårdar som ansökte om krisstöd. Om de lån som borgen beviljas för uppgår till 3 000 st. och lånen i genomsnitt omfattar 76 000 euro och borgen beviljas för 70 procent av lånekapitalet, bör bevilningsfullmakten för borgen för dessa lån uppgå till 160 miljoner euro.

Under åren 2006—2015 är det i genomsnitt 28 gårdsbruksenheter årligen som har försatts i konkurs. Under detta årtionde har konkurserna i genomsnitt uppgått till 35 st. per år. Om man bedömer den konkursrisk som hänför sig till en statsborgen som ska beviljas, bör man beakta finansieringsändamålet. Konkurserna bedöms gälla högst 15 procent av de gårdsbruksenheter som har beviljats statsborgen, vilket innebär att konkurserna i genomsnitt skulle uppgå till cirka 64 st., som nästan är det dubbla jämfört med antalet gårdsbruksenheter som försattes i konkurs årligen under 2010-talet. Antalet konkurser kommer troligtvis att minska under de första åren efter beviljandet av borgen, men öka under den tid då lånet ska återbetalas. Tidpunkten för konkurserna inverkar på den andel av lånen som ska betalas av staten och på borgensavgifternas tillväxt. Om konkursen infaller i början av borgensperioden, har lånet inte hunnit amorteras lika mycket som då konkursen infaller i slutet av borgensperioden. Dessutom bör det beaktas att borgensavgifterna inte tas ut hos de gårdsbruksenheter som har försatts i konkurs.

På basis av den riskbedömning som presenteras ovan orsakar antalet konkurser utgifter för staten för 14—15,8 miljoner euro beroende på tidpunkterna för konkurserna. På motsvarande sätt uppgår de borgensavgifter som staten tar ut till 6,9—7,0 miljoner euro. Staten föranleds således nettoutgifter för uppskattningsvis 7,0—8,9 miljoner euro. Garantierna ska beviljas ur

gårdsbrukets utvecklingsfond, vars medel även ska täcka statens eventuella borgensförbindelser som ska betalas av staten inom ramen för anslagen i statsbudgeten och i dispositionsplanen för gårdsbrukets utvecklingsfond.

Av de bidrag som används av gårdsbrukets utvecklingsfond går största delen till de investeringsbidrag enligt lagen om strukturstöd som finansieras nationellt. Det näst största målet för medlen från gårdsbrukets utvecklingsfond är forsknings- och utvecklingsprojekten inom jordbruket och landsbygden.

Gårdsbrukets utvecklingsfonds balans uppgick till sammanlagt cirka 363 miljoner euro vid utgången av 2015 (år 2014 cirka 425 miljoner euro och år 2013 cirka 504 miljoner euro). Den största orsaken till att balansen minskar är att lånefordringarna minskar. Lånefordringarna uppgick till cirka 97 miljoner euro (124 miljoner euro i slutet av 2014 och 156 miljoner euro i slutet av 2013). År 2016 har fonden uppskattningsvis tillgängliga medel för cirka 123 miljoner euro. Fondens tillgängliga medel består av lånefordringar, av obundna medel från det föregående året, av sådan intäktsföring av delfinansierade bidrag för programperioden 2007—2013 som erhållits av EU år 2016 samt av eventuella budgetöverföringar. I och med att lånefordringarna och övriga inkomster minskar kommer gårdsbrukets utvecklingsfonds tillgängliga medel snabbt att minska, vilket försvagar finansieringsmöjligheterna i fråga om utvecklandet av jordbruket.

Ett av spetsprojekten i regeringsprogrammet för statsminister Juha Sipiläs regering är att förbättra den finländska matproduktionens lönsamhet och handelsbalans, och för att genomföra detta har det anvisats 90 miljoner euro som en tilläggsfinansiering till gårdsbrukets utvecklingsfond i syfte att trygga finansieringen av jordbruksinvesteringar och andra åtgärder som stöder regeringsprogrammets lönsamhetsmål för matproduktionen.

I fråga om betalningslättnaderna för lånen har det i besluten om beviljande av stöd fastställts ett maximalt stöd i euro för ränteförmånen för de statliga lånen eller räntestödet för banklånen, och detta får inte överskridas. Även om möjligheterna att få betalningslättnader ökar, höjs inte beloppet av räntestödet eller ränteförmånen i jämförelse med det ursprungliga belopp som har beviljats till stödmottagaren, och således måste det betalas full ränta på lånen efter att ränteförmånen eller räntestödet upphört.

På grund av den ändring som föreslås i fråga om mängden uppskov med låneamorteringar tidigare läggs de räntestödsutgifter som finansieras med medel ur statsbudgeten, eftersom räntestöd även betalas för sådana amorteringar på banklån som är obetalda på grund av uppskov. Räntestödsutgifterna i fråga om hela lånetiden kan öka i sådana fall där det beviljade räntestödet blir använt fullt ut endast om det beviljas uppskov.

Gårdsbrukets utvecklingsfonds ränteinkomster av de statliga lån som beviljats ur dess medel överförs i och med beviljande av räntefrihet till åren efter året för räntefriheten och ränteinkomsterna som helhet minskar för de lån vars beviljade ränteförmån kan användas fullt ut endast om det beviljas uppskov.

Antalet lån som beviljades med stöd av finansieringslagen och där uppskoven med amorteringar hade använts fullt ut vid hälften av år 2016 var cirka 250. Lånens obetalda kapital uppgick till cirka 28 miljoner euro. Antalet lån där det fanns oanvända uppskov för högst ett år var cirka 280 i juni 2016, och kapitalet uppgick till cirka 22 miljoner euro. Sammanlagt uppgick de ovan nämnda lånen till cirka 530 st. och deras obetalda kapital till cirka 50 miljoner euro. Lånen har beviljats antingen som statliga lån med låg ränta ur gårdsbrukets utvecklingsfond eller som banklån med räntestöd. Den resterande återbetalningstiden för lånen enligt finansie-

ringslagen är 5—7 år, eftersom lån enligt finansieringslagen inte har beviljats efter år 2008 då den genomsnittliga totala lånetiden har varit under 15 år.

Lån enligt lagen om strukturstöd har beviljats de senaste åtta åren, och således har betalningslättnader inte sökts lika mycket som lånen enligt lagen om strukturstöd. Vid lånesättningen med stöd av lagen om strukturstöd är det mycket få gårdar som har använt den tillåtna maximimängden av uppskov med låneamorteringar fullt ut. Det är särskilt svingårdarna som redan en längre tid har haft likviditetssvårigheter på grund av de låga producentpriserna och därför har varit tvungna att förlita sig på uppskov med amorteringar.

Om det ytterligare ansöks om tre år av uppskov för alla de lån där uppskoven med amorteringar har använts fullt ut enligt den gällande lagstiftningen eller där det finns ett år kvar av uppskov, ökar användningen av ränteförmånen eller räntestödet under dessa tre år med sammanlagt cirka 500 000 euro, av vilket den huvudsakliga delen gäller gårdsbrukets utvecklingsfond. Detta baserar sig på antagandet att det återstår en lånetid på fem år utan nya uppskov, och att räntestödet under de närmaste åren uppgår till två procent för det obetalda lånekapitalet. Förra årets och detta års räntestöd för lån har i genomsnitt uppgått till endast cirka en procentenhet. Som en följd av att möjligheterna att bevilja räntefrihet för statliga lån ökar kommer inkomsterna för gårdsbrukets utvecklingsfond att minska med 170 000—230 000 euro per år.

När det gäller gårdsbrukets utvecklingsfond kommer uppskoven med återbetalningarna av lånen att förskjuta inkomstflödet framåt. Då ränteinkomsterna minskar som en följd av beviljandet av räntefrihet kommer även möjligheterna för gårdsbrukets utvecklingsfond att stödja investeringar under de närmaste åren att minska med motsvarande belopp. När det gäller räntestödslånen kan den ökning av räntestöd som föranleds av uppskoven med amorteringar finansieras med de medel som godkänts för räntestödsutgifterna för landsbygdsnäringsarna för 2017—2020.

På basis av ovan nämnda faktorer har ökningen av betalningslättnaderna ingen stor ekonomisk betydelse med tanke på den statliga ekonomin, men i enskilda fall kan likviditeten i gårdens företagsverksamhet förbättras avsevärt genom betalningslättnaderna.

Konsekvenser för företagen

Om staten beviljar borgen för likviditetslån, kan de gårdsbruksenheter som råkat i tillfälliga likviditetssvårigheter ordna finansieringen på ett mer hållbart sätt så att de i stället för många och små, tillfälliga krediter som förfaller snabbt kan få ett likviditetslån som kan skötas för rimliga finansieringskostnader och på rimliga betalningsvillkor, vilket utöver att det ger en bättre kontroll över skulderna i helhet möjliggör nödvändiga investeringar för att trygga gårdsbruksenheternas företagsverksamhet och utvecklandet av den även på lång sikt. I sådana situationer där gårdsbruksenheten har använt de betalningslättnader som den gällande lagstiftningen möjliggör för banklån och statliga lån, medför ökningen av åren för betalningslättnaderna i fråga om de beviljade lånen en administrativt och ekonomiskt sett mildare lösning för att ordna akut finansiering i jämförelse med att lyfta ett nytt lån, och förlänger samtidigt tiden för anpassning till de förändringar som skett i verksamhetsmiljön. Ansökandet i fråga om statsborgen, de lån som den gäller och om betalningslättnader för lån ökar i viss mån den administrativa bördan för de gårdsbruksenheter som ansöker om lättnader, men inte i betydande grad.

Från kreditinstitutens synvinkel möjliggör statsborgen finansiering av företagsverksamheten även i de situationer där de s.k. normala garantierna redan har använts fullt ut. Med tanke på kreditinstituten sänker statsborgen risken vid finansiering inom jordbruket och minskar därmed också soliditetskostnaderna. Minskningen av soliditetskostnaderna påverkar dessutom lå-

nemarginalen, vilket bidrar till att minska gårdsbruksenheternas finansieringskostnader. Å andra sidan kräver förslagen ändringar i kreditinstitutens informationssystem och ökar således kreditgivarnas kostnader med uppskattningsvis många tiotusentals euro sammanlagt.

4.2 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

Det föreslås inga ändringar av myndigheternas centrala uppgifter i anknytning till administrationen av strukturstöden inom jordbruket eller av myndigheternas behörighet. Statsgarantierna enligt lagen om strukturstöd beviljas och administreras vid närings-, trafik- och miljöcentralerna och Landsbygdsverket. En del av jord- och skogsbruksministeriets, Landsbygdsverkets och närings-, trafik- och miljöcentralernas årsverken som används för övrig beredning måste överföras till verkställandet av förslaget.

Lagförslaget medför inga nya uppgifter för kommunerna. Beviljandet av den nya statsborgen innebär däremot en ny uppgift för närings-, trafik- och miljöcentralerna och skötseln av statens borgensansvar vid den nya statsborgen en ny uppgift för Landsbygdsverket. Det är sannolikt att beviljandet av borgen vid närings-, trafik- och miljöcentralerna kommer att skötas av samma personer som ansvarar för beviljandet av de strukturstöd som ingår i programmet för utveckling av landsbygden i Fastlandsfinland 2014—2020, och verkställandet av dessa stöd får inte äventyras i och med det nya stödsystemet. Statsgarantierna enligt lagförslaget ska dock beviljas endast under åren 2016 och 2017, och avsikten är att man vid verkställandet ska utnyttja de förfaranden som tillämpas för verkställandet av lagen om strukturstöd.

Antalet lantbruksföretag som kommer att ansöka om statsborgen för likviditetsslån antas uppgå till 2 000—3 000. Det temporära, nationella tilläggsstöd som tidigare kunde sökas inom jordbruket och trädgårdsodlingen, där man vid grunderna för beviljandet beaktade bl.a. skuldmängden, söktes av sammanlagt cirka 5 400 gårdsbruksenheter. Den borgen som nu föreslås bedöms dock inte sökas av alla de lantbruksföretagare som har råkat i likviditetssvårigheter. När det gäller mängden av borgensbeslut förbereder man sig dock för cirka 3 000 ansökningar. Det nya systemet för statsborgen ska verkställas inom ramen för effektivitets- och resultatprogrammet och med förvaltningsområdets nuvarande personalresurser samt inom ramen för rambesluten om statsfinanserna och de anslag och personalårsverken som anges i statsbudgeten.

Ändring i beslut som meddelats av närings-, trafik- och miljöcentralen enligt den föreslagna lagen ska sökas genom besvär hos Tavastehus förvaltningsdomstol, som för närvarande svarar för den centraliserade skötseln av stöden till jordbruket och av strukturstöden. Ändring i ett beslut av förvaltningsdomstolen får sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen, om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. Antalet besvär som anhängiggörs hos Tavastehus förvaltningsdomstol med anledning av beslut med stöd av den föreslagna lagen bedöms uppgå till 35—40 st. och ansökningarna om besvärstillstånd som anhängiggörs hos högsta förvaltningsdomstolen bedöms uppgå till 15—20 st. Detta motsvarar en arbetsmängd på ett år för en person (årsverke) både vid Tavastehus förvaltningsdomstol och vid högsta förvaltningsdomstolen. Enligt justitieministeriets uppgifter bedöms kostnaderna för ett års arbetsmängd för en person vid förvaltningsdomstolarna vara 80 000 euro, och när det gäller detta ökar således statens utgifter med 160 000 euro i och med propositionen.

Det nya systemet för statsborgen och de ändringar som föreslås i fråga om betalningslättningarna för lånen enligt lagen om strukturstöd och finansieringslagen förutsätter ändringar i förvaltningens informationssystem, men detta får inte äventyra verkställandet av de pågående projekten för informationssystemen. Förvaltningen ska utnyttja Rahtu-informationssystemet för det nya systemet för borgen.

Trots detta kommer det nya systemet för statsborgen att öka förvaltningens arbete och kostnader. Den nya lagen ökar antalet bestämmelser i fråga om jordbruk. När det gäller detta överensstämmer inte propositionen med de mål som gäller att minska regleringen och lindra den administrativa bördan. Däremot kommer myndigheternas och bankernas administrativa börda att minska då förfarandena för betalningslättnaderna för de lån som beviljats med stöd av finansieringslagen harmoniseras med de enklare förfarandena i lagen om strukturstöd.

5 Beredningen av propositionen

5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial

Propositionen har beretts vid jord- och skogsbruksministeriet. Jord- och skogsbruksministeriet tillsatte den 12 april 2016 en arbetsgrupp för beredningen av ett finansieringssystem för gårdsbruksenheterna (JSM021:00/2016). Utöver representanterna för jord- och skogsbruksministeriet utnämnde man till arbetsgruppen representanter från finansministeriet, Landsbygdsverket, närings-, trafik- och miljöcentralerna, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf och kreditinstituten (OP Gruppen, Nordea Bank Finland Abp, Sparbanken). Arbetsgruppen fick till uppgift att fram till den 31 maj 2016 utvärdera och föreslå långivningsmetoder för att ta i bruk likviditetslånen och statsborgen och för att öka betalningslättnaderna för tidigare beviljade lån. Senare ska arbetsgruppen dessutom undersöka behovet av att utveckla borgensmöjligheterna i fråga om investeringar.

I arbetsgruppens lägesrapport (Jord- och skogsbruksministeriets arbetsgruppspromemoria 2016:2, ISSN 1797-4011, webb-publikation) föreslås det att man tar i bruk ett nytt, temporärt system för statsborgen för likviditetslån som beviljas av bankerna. Garantierna ska beviljas ur gårdsbrukets utvecklingsfond, för vilket man enligt arbetsgruppens bedömning behöver fullmakter för 160 miljoner euro för beviljandet av garantier för likviditetslån omfattande högst 230 miljoner euro samt ett riskkapital på 10 miljoner euro för att täcka de nettoutgifter som staten eventuellt orsakas på grund av statsgarantierna.

I lägesrapporten föreslås dessutom att det totala antalet år för betalningslättnader i fråga om lån som beviljats med stöd av lagen om strukturstöd och finansieringslagen ska ökas med tre år till sammanlagt åtta år.

Jord- och skogsbruksministeriet tillsatte den 29 juni 2016 ett lagstiftningsprojekt (JSM021:00/2016) för att bereda ett lagförslag på basis av arbetsgruppens förslag.

5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats

Remissyttranden om utkastet till regeringens proposition begärdes av justitieministeriet, finansministeriet, Landsbygdsverket, närings-, trafik- och miljöcentralerna, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf, ProAgria Keskusten Liitto ry, Svenska lantbrukssällskapens förbund rf och centrala kreditinstitut (Aktia, Danske Bank, Handelsbanken, Nordea, OP gruppen, S-banken, Sparbanksgruppen). Remissbegäran publicerades också på jord- och skogsbruksministeriets webbsidor.

Remissinstanserna ansåg att det nya systemet för statsborgen och ändringarna av de gällande lagarnas betalningslättnader är nödvändiga och motiverade i syfte att trygga jordbrukets verksamhetsförutsättningar och kontinuitet i primärproduktionens nuvarande situation. Största delen av remissinstanserna hade inget att kommentera om propositionen. Vissa remissinstanser var oroliga över den korta tiden för genomförandet av systemet för statsborgen och bl.a. Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry och Svenska Lantbruksproducenternas Central-

förbund SLC rf betonade att tidtabellen för den fortsatta beredningen bör vara brådskande för att lånen ska kunna lyftas och garantierna sökas så fort som möjligt.

Närings-, trafik- och miljöcentralerna uttryckte sin oro över hur mycket genomförandet av borgenssystemet och åtgärderna med anledning av de minimis-stödet kommer att sysselsätta förvaltningen och kräva personalresurser med tanke på att inte ens alla beslut om strukturstöd har hunnit ges inom den bestämda tiden på grund av arbetsläget. Landsbygdsverket konstaterade att det bästa alternativet är att utnyttja Rahti-informationssystemet vid de ändringar av förvaltningens informationssystem som krävs på grund av det nya borgenssystemet och ändringarna av de tidigare stödsystemen.

Många remissinstanser ansåg att det är bra att man syftar till att göra förfarandena så enkla som möjligt för sökanden och förvaltningen. Vissa instanser fäste uppmärksamhet vid att odlaren borde ha en möjlighet att göra låne- och garantiansökan själv, eftersom gårdsbrukensheternas ekonomirådgivare inte klarar av att utföra många planer snabbt och planerna dessutom är avgiftsbelagda. Några remissinstanser konstaterade att anvisningarna i samband med beviljandet av garantierna kommer att ha stor betydelse vid genomförandet.

Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry konstaterade i sitt utlåtande att finansieringen i fråga inte är förmånlig på grund av finansieringsmarknadsläget och att det sannolikt kommer att användas endast när det inte finns andra finansieringsalternativ. Enligt MTK borde man ännu överväga om avgifterna för statsborgen borde kopplas till de borgensavgifter som tas ut med stöd av lagen om strukturstöd. Enligt bedömningen av ProAgria Maaseutukeskusten liitto kommer borgensavgifterna å ena sidan att öka kostnaderna för användningen av borgen och å andra sidan att minska förfrågan efter borgen, och i och med detta garanteras det att statsgarantierna räcker till för dem som faktiskt behöver dem. Vid den fortsatta beredningen konstaterades det om borgensavgifterna att lagförslaget om de nya statsgarantierna överensstämmer med arbetsgruppens förslag och att arbetsgruppens föreslagna beräkningsmetod har varit utgångspunkten även i de diskussioner om beräkningsmetodens godtagbarhet som förts med kommissionen, vilket innebär att ändringar av beräkningsmetoden sannolikt skulle fördröja kommissionens godkännande av stödsystemet och av inledandet av genomförandet.

Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC ansåg i sitt utlåtande att likviditetslånen skulle behövas även i landskapet Åland och att de borde kunna sökas även där. I fråga om detta konstaterade man vid beredningen av propositionen att tillämpningen av lagen på landskapet Åland inte är en förhandlingsfråga, utan att det bestäms på basis av självstyrelselagen för Åland (1144/1991).

Justitieministeriet ansåg att propositionens konsekvenser för förvaltningsdomstolarna borde anges noggrannare i motiveringen, eftersom det tydligen kommer att handla om en ny ärendegrupp av betydande omfattning. Finansministeriet konstaterade att propositionen borde kompletteras med uppgifter om mätningsgrunderna för bevilningsfullmakten i fråga om garantier, om de konsekvenser som andra s.k. krisstöd har för gårdarnas ekonomiska ställning och för behovet av extra stöd, om grunderna för kostnadsbedömningarna av åren med uppskov med återbetalningen samt om konsekvenserna av kostnaderna för informationssystemen. Finansministeriet ansåg också att borgensförbindelserna ska täckas med medel ur gårdsbrukets utvecklingsfond inom ramen för rambesluten för statsfinanserna, statsbudgeten och dispositionsplanen för gårdsbrukets utvecklingsfond.

Vid den fortsatta beredningen av propositionen har man strävat efter att beakta remissinstansernas ändringsförslag. På grund av EU-lagstiftningen och finansieringsprogrammet eller på

grund av att förslagen har varit motstridiga eller avvikit från målen i arbetsgruppens förslag, kunde man dock inte genomföra alla ändringar.

6 Samband med andra propositioner

För att de statsgarantier för producenter inom mjölk-, svin- och frukt/grönsakssektorn som ska beviljas för att lindra tillfälliga likviditetssvårigheter ska kunna beviljas i någon annan form än de minimis-stöd krävs det att man utarbetar ett finansieringsprogram och överlämnar det till kommissionen för godkännande. Innan kommissionen har godkänt programmet kan statsgarantierna inte beviljas som annat stöd än de minimis-stöd.

Vid ökningen av det totala antalet år för betalningslättnaderna för lånen ändras villkoren för stödet i det system för statsborgen som har godkänts av Europeiska kommissionen. Ändringar i det godkända stödsystemet kräver en anmälan till kommissionen.

DETALJMOTIVERING

1 LAGFÖRSLAG

1.1 Lagen om statsborgen för gårdsbruksenheter under åren 2016 och 2017

1 §. Lagens syfte. Syftet med de statsgarantier som ska beviljas med stöd av lagen är att trygga jordbrukets verksamhetsförutsättningar i sådana situationer där lantbruksföretag har råkat i tillfälliga ekonomiska svårigheter på grund av förändringar i jordbrukets verksamhetsmiljö. Detta ska uppnås genom att bevilja statsgarantier för de likviditetslån som beviljas av kreditinstituten. Syftet är att rikta garantierna och det statliga stöd som ingår i dem till sådana lantbruksföretagare som efter det att de klarat av sina tillfälliga likviditetssvårigheter har förutsättningar för en kontinuerligt lönsam verksamhet.

2 §. Förhållande till Europeiska unionens lagstiftning. EU-lagstiftningen inom jordbrukssektorn och bestämmelserna om statligt stöd begränsar avsevärt den nationella lagstiftningsbehörigheten, t.ex. vad gäller stödtagarna, de stödberättigande åtgärderna, stödets maximibelopp och de stödberättigande kostnaderna. Den föreslagna lagen kompletterar EU-lagstiftningen och det finansieringsprogram som ska godkännas genom beslut av kommissionen.

Det föreslagna garantisystemet ska i fråga om mjölk-, svin- och frukt/grönsakssektorn uppfylla de villkor som kommissionen fastställt för det nationella finansieringsprogrammet. Eftersom finansieringsprogrammet endast får gälla vissa angivna produktionsinriktningar, kan statsgarantierna för likviditetslånen inom andra produktionsinriktningar inom jordbruket beviljas i form av stöd enligt de minimis-villkoren. I dessa fall ska garantisystemet uppfylla villkoren i de minimis-förordningen för jordbrukssektorn. Borgen ska även kunna beviljas såsom de minimis-stöd för mjölk-, svin- och frukt/grönsakssektorn, om de minimis-stödets maximala stödmängd per företag tillåter det.

3 §. Bevillningsfullmakt och maximibelopp för statsborgen samt realisering av borgensansvar. Statsborgen kan beviljas inom ramen för det maximala belopp som har fastställts för ändamålet i fråga i dispositionsplanen för gårdsbrukets utvecklingsfond. Summan av de återstående statsgarantierna som beviljas med stöd av den föreslagna lagen får uppgå till högst 160 miljoner euro.

Jord- och skogsbruksministeriet ansvarar för att de medel som anvisats för ändamålet i dispositionsplanen för gårdsbrukets utvecklingsfond anvisas till närings-, trafik- och miljöcentralerna.

Liksom vid garantierna enligt lagen om strukturstöd, ska Landsbygdsverket ansvara för statens intressebevakning i samband med borgensansvaret och regressrätten. Borgensansvar som ska realiseras ska betalas ur gårdsbrukets utvecklingsfond, och till fonden redovisas också ersättningarna som kommit in på grund av regressrätten.

Liksom vid de garantier som beviljas med stöd av lagen om strukturstöd ska på minskning och upphörande av borgensansvar, på betalning av huvudförpliktelse och på regressrätt tillämpas vad som föreskrivs i lagen om borgen och tredjemanspant (361/1999). Syftet är att bestämmelserna i denna allmänna lag ska komplettera de föreslagna bestämmelserna om statsgarantier.

4 §. Kredit som statsborgen kan beviljas för. Den kredit som borgen kan beviljas för får beviljas för att förbättra likviditeten i produktionsverksamheten inom jordbruket. Krediten beviljas av de kreditinstitut som avses i 52 § i lagen om strukturstöd. Kreditgivaren kan bevilja den

kredit som borgen beviljas för efter det att närings-, trafik- och miljöcentralen har fattat beslutet om beviljande av borgen.

Eftersom det är fråga om likviditetsproblem som orsakas av att producentpriserna inom jordbruket sjunker, ska beloppet av det lån som borgen ska beviljas för bindas till lantbruksföretagarens inkomster från föregående år på så sätt att den maximala lånemängden är 30 procent av det mervärdesskattefria medeltalet av lantbruksföretagarens sammanräknade belopp av försäljningsinkomster från jordbruksprodukter samt av jordbruksstöd. I praktiken består jordbruksstöden av ersättningen för djurens välbefinnande, kompensationsersättningen, miljöersättningen, ersättningen för ekologisk produktion, nationella stöden till jordbruket och trädgårdsodlingen och av EU-inkomststödet.

Vid bedömningen av lånebeloppet får dock lantbruksföretagarens produktiva investeringar beaktas, om de ökar försäljningsinkomsterna av jordbruksprodukterna eller jordbruksstöden och om de har fullgjorts så att de inte syns i företagets omsättning under de två föregående åren. I sådana fall kan lån beviljas på basis av den kalkylerade omsättningen efter investeringen, som grundar sig på investeringens verkningar. Den kalkylerade omsättningen utreds till exempel på basis av den affärsplan som krävs för ett investeringsstöd som beviljas i enlighet med lagen om strukturstöd eller någon motsvarande plan.

Det lånebelopp som borgen beviljas för får vara högst 110 000 euro och minst 30 000 euro. Således ska det sammanräknade beloppet av lantbruksföretagarens försäljningsinkomster och jordbruksstöd i genomsnitt vara minst 100 000 euro för att kravet i fråga om den undre gränsen för beviljandet av borgen ska uppfyllas. Lånetiden får vara högst sju år, och den tiden kan innehålla högst två amorteringsfria år, om det behövs på grund av borgenstagarens tillfälliga ekonomiska svårigheter. Uppskoven för amorteringarna beviljas av kreditgivaren.

Vid ändring av kreditvillkor och vid överföring av kredit till en annan kreditgivare eller lantbruksföretagare tillämpas 27 § i lagen om strukturstöd.

5 §. Statsborgenstagaren. Borgen kan beviljas till lantbruksföretagare. Med lantbruksföretagare avses fysiska personer eller privaträttsliga sammanslutningar som bedriver jordbruk som sin näring på en gårdsbruksenhet. Begreppen jordbruk och gårdsbruksenhet motsvarar begreppen i lagen om strukturstöd. Statsborgen kan beviljas till sådana lantbruksföretagare som hör till samma storleksklass som mikroföretag samt små och medelstora företag. Enligt artikel 2 i kommissionens rekommendation 2003/361/EG som gäller definitionen av mikroföretag samt små och medelstora företag innefattar kategorin mikroföretag samt små och medelstora företag de företag som har mindre än 250 anställda och vars omsättning är högst 50 miljoner euro eller balansomslutningen högst 43 miljoner euro. Dessa indelas ytterligare i små företag (mindre än 50 anställda och omsättningen eller balansen högst 10 miljoner euro) och mikroföretag (mindre än 10 anställda och omsättningen eller balansen högst 2 miljoner euro).

Bestämmelser om vilka förutsättningar den som beviljas borgen med stöd av de minimisförordningen för jordbrukssektorn ska uppfylla finns i artikel 4.6 led a) i de minimisförordningen. Enligt den punkten anses ett sådant stöd som består av garantier som ett genomsynligt stöd av mindre betydelse, om stödmottagaren inte har försatts i kollektivt insolvensförfarande och inte uppfyller de villkor som fastställts i den nationella lagstiftningen i fråga om försättande i kollektivt insolvensförfarande på borgenärernas begäran. I praktiken betyder detta att ett företag kan försättas i konkurs eller undergå företagssanering. Närmare bestämmelser om villkoren för dessa förfaranden finns i konkurslagen (120/2004) och i lagen om företagssanering (47/1993). Enligt de villkor som anges av kommissionen kan garantierna inom ett finansieringsprogram inte beviljas till ett sådant företag i svårigheter som avses i punkt 35.15 i Europeiska kommissionens meddelande om Europeiska unionens riktlinjer för statligt

stöd inom jordbruks- och skogsbrukssektorn och i landsbygdsområden 2014—2020. Dessa villkor motsvarar villkoren enligt kommissionens meddelande om riktlinjer för statligt stöd till undsättning och omstrukturering av icke-finansiella företag i svårigheter (2014/C249/01), vilka för närvarande tillämpas även vid de stöd som beviljas med stöd av lagen om strukturstöd. I den nationella lagstiftningen ska man dock först och främst hänvisa till riktlinjerna, eftersom finansieringsprogrammet godkänns på basis av dem. De svårighetskriterier som ska tillämpas på små och medelstora företag baserar sig i praktiken oftast på att villkoren för det kollektiva insolvensförfarandet uppfylls eller på att företaget i och med förlusterna har förlorat över hälften av dess aktiekapital eller över hälften av dess egna medel enligt bokslutet.

I paragrafens 4 mom. föreskrivs det om det s.k. deggendorf-villkoret, som ska ingå i all nationell lagstiftning som gäller statligt stöd. I de ovan nämnda riktlinjerna för statligt stöd inom jordbruket finns detta villkor i punkt 27.

6 §. *Krav på lönsam verksamhet.* Avsikten är inte att statsborgen ska beviljas till sådana lantbruksföretagare som trots den tilläggsfinansiering som de fått i form av likviditetslån har en stor risk att försättas i konkurs eller i något annat insolvensförfarande. Därför är villkoret för beviljande av borgen att den lantbruksföretagare som ska beviljas borgen och den kredit som borgen ska beviljas för har förutsättningar att bedriva jordbruk som är kontinuerligt lönsamt efter det att de tillfälliga likviditetsproblemen har lösts. När detta bedöms bör man även beakta att återbetalningen av likviditetslånet och borgensavgifterna påverkar företagsverksamhetens verksamhetsförutsättningar. Lönsamheten i företagsverksamheten ska i regel bedömas på motsvarande sätt som vid statsgarantierna för investeringar enligt lagen om strukturstöd, med undantag av vissa villkor som endast gäller investeringsstödet, t.ex. kravet på företagarkomst.

7 §. *Ansökan om och beviljande av statsborgen.* Statsborgen ska ansökas hos den lokala närings-, trafik- och miljöcentralen på en av Landsbygdsverket bestyrkt blankett. Till ansökan ska fogas de handlingar, utredningar och planer som är nödvändiga för bedömningen av förutsättningarna för beviljande av statsborgen. Landsbygdsverket utfärdar en föreskrift om de handlingar som krävs som bilagor till ansökan. Avsikten är att utredningarna och förfarandena i anknytning till borgen ska vara så enkla som möjligt både för den som ansöker om borgen och för förvaltningen. I praktiken behövs det för beviljandet av borgen ett kreditlöfte av banken, skattedeklaration 2 för jordbruk för de två föregående åren (skattedeklaration för jordbruk) och en likviditetsplan. I likviditetsplanen ska det genom relationstal för lönsamhet påvisas att företaget på lång sikt har förutsättningar för kontinuerligt lönsam verksamhet och framföras grunderna för att det lånebelopp som söks motsvarar det faktiska behovet. Vid behov krävs det att sökanden framför vissa ekonomiska relationstal för företaget för att påvisa att det inte är fråga om ett sådant företag i svårigheter som avses och beskrivs i 5 §.

Enligt artikel 6.1. i de minimis-förordningen för jordbrukssektorn krävs det att det företag som ska få stöd redogör till medlemsstaten muntligen eller elektroniskt om alla andra eventuella de minimis-stöd som beviljats företaget under de två föregående skatteåren och det innevarande skatteåret. När det stöd som ingår i borgen beviljas såsom de minimis-stöd krävs det av sökanden därför även en utredning om de minimis-stöd som redan beviljats och betalats till sökanden. Enligt artikel 6.3 får medlemsstaten bevilja nytt stöd av mindre betydelse först efter att ha kontrollerat att detta inte medför att det totala belopp av stöd av mindre betydelse som beviljas det berörda företaget når upp till en nivå som överskrider maximibeloppet på 15 000 euro eller den nationella övre gränsen. Om maximibeloppen per företag eller medlemsstat uppnås i och med beviljandet av det nya stödet, får de minimis-förordningen för jordbrukssektorn inte tillämpas på stödet. Vid beviljandet av stöd ska man också säkerställa att alla de villkor som fastställts i de minimis-förordningen för jordbrukssektorn iakttas.

Avsikten är att den temporära borgen ska vara ett stöd av engångsnatur. För garantierna ska det finnas en viss mängd bevillningsfullmakter som begränsar beviljandet av garantierna. I lagförslaget 8 § 2 mom. föreskrivs det om den relativa minskningen av maximibeloppet av borgen då det totala belopp som räknats ut på basis av ansökningarna överskrider bevillningsfullmakten. På grund av detta bestäms det en tidsfrist för ansökan. Tidsfristen bestäms i en föreskrift av Landsbygdsverket för att det ska vara möjligt att fastställa den ändamålsenligaste ansökningstiden för varje gårdsbruksenhet med beaktande av den tid som krävs för kommissionens beslutsfattande och beredningen av genomförandet.

Det är närings-, trafik- och miljöcentralen som beviljar borgen. En förutsättning för beviljande av borgen är att kreditgivaren har godkänt det lånebelopp och de lånevillkor som anges i ansökan om borgen. I praktiken ska sökanden påvisa detta skriftligen genom ett kreditlöfte. Eftersom det är fråga om ett stöd till gårdsbruksenheter med tillfälliga likviditetssvårigheter, kan garantierna beviljas endast under åren 2016 och 2017. Även kommissionen förutsätter att garantier enligt finansieringsprogrammet ska beviljas snabbt inom en kortare tid. Syftet med detta är att garantierna ska beviljas till alla stödberättigande sökande efter den ansökningstid som bestämts genom Landsbygdsverkets beslut och genast då det med tanke på genomförandet är möjligt i praktiken. För att lyfta det lån som borgen beviljas för krävs det inte ett sådant tillstånd att lyfta lån som avses i lagen om strukturstöd. Det krävs inte heller en sådan motsäkerhet som avses i lagen om strukturstöd.

Om man sänker det maximala borgensbeloppet av kreditbeloppet på grund av att de disponibla medlen inte räcker till, ska Landsbygdsverket sänka maximibeloppet efter det att ansökningstiden löpt ut och meddela om detta. Därför kan besluten om beviljande av borgen fattas först efter Landsbygdsverkets meddelande.

Liksom vid garantierna enligt lagen om strukturstöd, ska statsborgen börja gälla när det lån som borgen beviljats för har lyfts. Inte heller borgensförbindelsen binder staten om den kredit som borgen beviljats för inte lyfts inom ett år från det att borgen beviljades.

Med stöd av fullmakten i paragrafen får Landsbygdsverket utfärda närmare föreskrifter om tiden för ansökan om borgen, om blanketter som ska användas vid ansökan, om handlingar som ska bifogas ansökan, om framläggandet av planer och utredningar och om ansökningsförfarandena.

8 §. *Beloppet av statsborgen och av det stöd som ingår i den.* Statsborgen för en kredit får under lånetiden uppgå till högst 70 procent av det utestående kreditbeloppet och uppgå till högst 77 000 euro för varje lantbruksföretagare.

Eftersom det finns en begränsad mängd bevillningsfullmakter för borgen, kan maximigränsen på 70 procent sänkas, om det totala belopp av garantier som räknats ut på basis av ansökningarna överskrider den maximala bevillningsfullmakten och borgen inte kan beviljas enligt ansökan till alla de sökande som uppfyller stöd villkoren. Således kan borgen beviljas till alla stödberättigande sökande inom ramen för bevillningsfullmakten på så sätt att borgen utgör mindre än 70 procent av lånebeloppet. Om bevillningsfullmakten räcker till för alla ansökningar, ska garantierna beviljas enligt ansökningarna. Om det föreslagna maximibeloppet av borgen minskas, ska Landsbygdsverket när ansökningstiden löpt ut sänka och meddela den maximala procentuella borgensandelen. På så sätt kan de lantbruksföretagare som ansöker om borgen och de kreditinstitut som beviljar den kredit som borgen ska beviljas för förbereda sig för ändringen av det maximala borgensbeloppet och vid behov reagera på detta. Enligt den föreslagna 7 § får närings-, trafik- och miljöcentralerna fatta beslut om beviljande av garantier först efter meddelandet från Landsbygdsverket.

Beloppet av det stöd som ingår i en statsborgen enligt finansieringsprogrammet får inte överskrida 15 000 euro per lantbruksföretagare. Denna begränsning ingår i kommissionens villkor för godkännandet av program. Enligt de minimis-förordningen för jordbrukssektorn är även det maximala stödbeloppet per företag 15 000 euro, men huruvida det fylls kontrolleras varje period på tre skatteår.

Både i fråga om de stöd som ingår i borgen enligt finansieringsprogrammet och de stöd som ingår i den borgen som beviljas med stöd av de minimis-förordningen för jordbrukssektorn bör stöden vara genomsynliga. Detta säkerställs genom att vid beräkningen av stödelementet tillämpa de beräkningsmetoder som anges i EU:s bestämmelser om statligt stöd.

Vid uträkningen av det stöd som ingår i den borgen som föreslås ska man använda den metod för beräkning av bruttobidragsekvivalenten som har meddelats till kommissionen i finansieringsprogrammet och som kommissionen godkänner som en del av dess beslut om beviljande av statligt bidrag till programmet. Principerna för metoden för beräkningen av borgensstödet motsvarar den beräkningsmetod som godkändes av kommissionen år 2011 och som tillämpas på de garantier som beviljas med stöd av lagen om strukturstöd, förutom vissa delar som ändrats med beaktande av de temporära statsgarantiernas särdrag. Samma beräkningsmetod ska användas både för de statsgarantier som beviljas enligt finansieringsprogrammet och för de som beviljas med stöd av de minimis-förordningen. De borgensavgifter som beskrivs i motiveringen till 9 § och som tas ut hos borgenstagaren beaktas i beräkningsmetoden på så sätt att de dras av från beloppet av det stöd som ingår i borgen. Detta är motiverat eftersom avgifterna sänker nettobeloppet av det stöd som lantbruksföretagaren får. Liksom vid de statsgarantier som beviljas enligt lagen om strukturstöd, ska jord- och skogsbruksministeriet sänka beloppet av borgensstödet och meddela om detta innan genomförandet av stödsystemet inleds.

9 §. Avgifter för statsborgen och ersättning till kreditgivare. För statsborgen ska tas ut borgensavgifter hos borgenstagaren som motsvarar de avgifter som tas ut i fråga om statsborgen med stöd av lagen om strukturstöd. Lagen om strukturstöd tillämpas även på den ersättning som betalas till kreditgivaren för skötseln av borgenskrediten. Om borgensavgifter och ersättning till kreditgivaren föreskrivs det i 55 § i lagen om strukturstöd och 48 § i statsrådets förordning om strukturstöd till jordbruket (240/2015). Det tas ut en engångsavgift som är 0,75 procent av beloppet av borgen, men dock högst 200 euro. Dessutom tas det halvårsvis i efterskott ut en avgift som är 0,75 procent av det belopp som vid respektive tidpunkt återstår av borgen. Kreditgivaren kan varje halvår ansöka hos Landsbygdsverket om en ersättning på 0,2 procent av det belopp som vid respektive tidpunkt återstår av borgen. Enligt 55 § i lagen om strukturstöd ska de avgifter som tas ut för statsborgen betalas till gårdsbrukets utvecklingsfond.

10 §. Inspektionsrätt och inspektioner. På jord- och skogsbruksministeriets, Landsbygdsverkets och närings-, trafik- och miljöcentralens inspektionsrätt och förrättande av inspektioner tillämpas 44 och 45 § i lagen om strukturstöd.

Enligt 44 § i lagen om strukturstöd kan jord- och skogsbruksministeriet och Landsbygdsverket förrätta inspektioner som gäller beviljare och förmedlare av stöd samt stödmottagare, i syfte att utöva tillsyn över att förutsättningarna och villkoren för beviljande, betalning och användning av stöd iakttas. Närings-, trafik- och miljöcentralerna har motsvarande rätt i fråga om förmedlare och stödmottagare.

Enligt 45 § 1 mom. i lagen om strukturstöd får en inspektion i den omfattning som tillsynsuppdraget kräver utsträckas till byggnader, verksamhetslokaler, omständigheter, informationssystem och handlingar som är relevanta för en åtgärd som stöds och för användningen av stöd. Inspektion får dock inte utföras i lokalteter som omfattas av hemfriden. Om de bestämmelser

som ska tillämpas på revisorn och den som utför inspektionsuppdraget föreskrivs det i 2 mom. i paragrafen. Enligt 45 § 3 mom. i lagen föreskrivs det i 39 § i förvaltningslagen om det förfarande som ska iakttas vid inspektioner. I paragrafens 4 och 5 mom. föreskrivs det om omhändertagande av handlingar och annat material vid inspektioner samt om handräckning av polisen.

11 §. Uppföljning samt bevaring av uppgifter. På uppföljningen av den kredit som statsborgen gäller samt på bevaringen av uppgifterna tillämpas 41 och 43 § i lagen om strukturstöd.

Enligt 41 § i lagen om strukturstöd ska kreditgivaren ordna med uppföljning av lån som stöds och användning av räntestöd och regelbundet sända Landsbygdsverket uppgifter om beviljande, lyftande och amortering av lån samt om räntebetalning samt utan dröjsmål i sina data-system föra in ändringar som gäller lån som stöds.

Enligt 43 § i lagen om strukturstöd ska uppgifterna i informationssystemet bevaras i tio år från beslutet om beviljande av stöd. Uppgifter om borgen ska bevaras så länge som borgen gäller eller, om statens borgensansvar har förverkligats, så länge regressfordran kan drivas in.

Enligt artikel 6.4 i de minimis-förordningen för jordbrukssektorn ska alla uppgifter som gäller tillämpningen av förordningen registreras och sammanställas. Handlingar som gäller ett enskilt de minimis-stöd ska bevaras under tio beskattningsår från den dag då stödet beviljades. Handlingar som gäller ett stödprogram ska bevaras i tio beskattningsår från den dag då det sista enskilda stödet beviljades enligt programmet. Paragrafens 2 mom. innehåller en informativ hänvisning till artikel 6.4.

12 §. Upplysnings- och biståndsskyldighet. På den upplysnings- och biståndsskyldighet som gäller för borgenstagaren och kreditgivaren tillämpas 22, 40 och 54 § i lagen om strukturstöd.

Enligt 22 § i lagen om strukturstöd är stödmottagaren skyldig att till närings-, trafik- och miljöcentralen lämna riktiga och tillräckliga uppgifter om en åtgärd som stöds, hur åtgärden framskrider och hur stödet används samt att utan dröjsmål underrätta närings-, trafik- och miljöcentralen om förändringar i stödmottagarens ställning eller verksamhet eller den åtgärd som stöds och som kan inverka på förutsättningarna för betalning av stöd. Enligt paragrafen är stödmottagaren skyldig att biträda den som utför en inspektion enligt 44 § i lagen om strukturstöd genom att utan ersättning lämna ut uppgifter som är nödvändiga för att inspektionen ska kunna genomföras och upplysningar som gäller objektet för inspektionen samt vid behov genom att presentera den åtgärd som stöds.

Enligt 40 § 1 mom. i lagen om strukturstöd ska stödmottagaren på begäran för närings-, trafik- och miljöcentralen lägga fram utredningar om genomförandet av affärsplanen samt om uppföljningen av stödet och bedömningen av dess effektivitet.

Enligt 54 § i lagen om strukturstöd ska kreditgivaren underrätta närings-, trafik- och miljöcentralen om att ett lån som stöds överförs till en annan kreditgivare samt om sådana ändringar av lånevillkoren som avses i 27 § 2 mom. och som inte förutsätter närings-, trafik- och miljöcentralens tillstånd. Enligt den paragrafen ska kreditgivaren när den sköter lån med borgen beakta statens fördel som borgensman och utan dröjsmål underrätta Landsbygdsverket om sådana förändringar när det gäller stödmottagarens ekonomiska ställning, lån som stöds eller värdet på egendom som utgör säkerhet för lån, som kan ha betydelse för statens ställning som borgensman. Enligt paragrafen ska dessutom kreditgivaren och det centrala finansiella institutet på specifik begäran till jord- och skogsbruksministeriet, Landsbygdsverket och närings-, trafik- och miljöcentralen lämna ut sådana uppgifter om stödmottagare som är nödvändiga för övervakningen av att förutsättningarna och villkoren för beviljande av stöd iakttas. Kreditgiva-

rens och det centrala finansiella institutets upplysningsskyldighet gäller också sekretessbelagda uppgifter, och uppgifterna inte användas för andra ändamål än de har lämnats ut för till en myndighet för att denna ska kunna sköta sina åligganden.

13 §. Rätt att få upplysningar samt utlämnande av information. På jord- och skogsbruksministeriets, Landsbygdsverkets och närings-, trafik- och miljöcentralens rätt att få och lämna ut upplysningar som gäller statsgarantier som beviljats med stöd av denna lag tillämpas vad som föreskrivs i 61 § i lagen om strukturstöd. Man har strävat efter att förenhetliga regleringen av de olika stödssystemen inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde, och därför ska enligt 61 § tillämpas 64 § i lagen om utvecklingsstöd (28/2014) på myndigheternas rätt att få och lämna ut uppgifter om stöd.

Enligt 64 § i lag 28/2014 har jord- och skogsbruksministeriet, Landsbygdsverket samt närings-, trafik- och miljöcentralen trots sekretessbestämmelserna rätt att av andra myndigheter eller andra som sköter offentliga uppdrag få sådana uppgifter om sökanden eller stödmottagaren, dennes ekonomiska situation och affärs- eller yrkesverksamhet eller om finansiering med offentliga medel eller andra omständigheter som är nödvändiga för behandlingen av stödärendet. Sambandet mellan de uppgifter som begärs och det ärende som behandlas samt uppgifternas nödvändighet ska motiveras vid begäran om uppgifter. Enligt den paragrafen har jord- och skogsbruksministeriet, Landsbygdsverket samt närings-, trafik- och miljöcentralen trots bestämmelserna om sekretess rätt att till andra myndigheter, aktörer som sköter offentliga uppdrag och till organ inom Europeiska unionen lämna ut sådana uppgifter om stödmottagaren som behövs för fullgörande av den inspektionsuppgift som föreskrivs för myndigheten, aktören eller organet eller som behövs för att utöva tillsyn över att Europeiska unionens lagstiftning har följts. Vidare har Landsbygdsverket och närings-, trafik- och miljöcentralen i anslutning till en uppgift som avses ovan rätt att ur skatteförvaltningens register få avgiftsfritt sådana uppgifter om den som ansöker om stöd och om stödmottagaren vilka gäller den senast fastställda beskattningen. Uppgifterna får lämnas ut med hjälp av en teknisk anslutning eller annars elektroniskt. Innan den tekniska anslutningen öppnas ska den som begär uppgifter lämna en redogörelse för behörigt skydd av de uppgifter som lämnas ut. Erhållna uppgifter får inte användas för andra ändamål än de har begärts för.

14 §. Ändringssökande. Ändring i ett beslut som fattats av närings-, trafik- och miljöcentralen får enligt lagförslaget sökas genom besvär hos Tavastehus förvaltningsdomstol på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Besvärsskriften får ges in också till den myndighet som fattat beslutet. Myndigheten ska utan dröjsmål sända besvärsskriften samt handlingarna i ärendet och sitt utlåtande över besvären till förvaltningsdomstolen. Ändring i förvaltningsdomstolens beslut får sökas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

1.2 Lagen om ändring av 25 § i lagen om strukturstöd till jordbruket

25 §. Amortering och betalning av ränta på räntestödslån. Enligt 4 mom. i den gällande paragrafen kan det för lånet beviljas uppskov med amorteringar för högst ett år i sänder och sammanlagt för högst fem år. Paragrafens 4 mom. ändras så att uppskov kan beviljas sammanlagt för högst åtta år. Paragrafen och förfarandet för beviljande av uppskov ändras inte i övrigt. Ändringen gäller de lån som redan beviljats retroaktivt med stöd av lagen samt nya lån som beviljas efter ändringen.

1.3 Lagen om ändring av lagen om införande av en lag om ändring av lagen om finansiering av landsbygdsnärningar

1 a §. Betalningslättnader för lån. Enligt 1 § 2 mom. i lagen ska på statens eller ett kreditinstituts fordringar som har uppkommit innan ändringslagen har trätt i kraft tillämpas de bestämmelser, föreskrifter och avtalsvillkor enligt dem som gällde vid ikraftträdandet, men i fråga om de förfaranden som ska tillämpas på fordringar kan dessa dock frångås så som föreskrivs i denna lag.

I lagen föreslås en ny 1 a § som frångår huvudregeln i 1 § 2 mom. Enligt 1 a § ska på betalningslättnaderna på de lån som beviljats med stöd av finansieringslagen tillämpas samma villkor och förfaranden som tillämpas på lån enligt lagen om strukturstöd. Rubriken för den föreslagna paragrafen motsvarar den paragrafrubrik som gällde tidigare med stöd av finansieringslagen.

Åren för betalningslättnader för lån som beviljats med stöd av finansieringslagen ökas så att de omfattar högst åtta år, liksom för de lån som beviljats med stöd av lagen om strukturstöd. De villkor och förfaranden som har iakttagits vid betalningslättnaderna enligt finansieringslagen har avvikit från de som finns i lagen om strukturstöd, och villkoren och förfarandena enligt lagen om strukturstöd har varit lindrigare för förvaltningen och kreditinstituten. För att minska den administrativa bördan ska förfarandena i samband med beviljandet av betalningslättnader för lån förenhetligas genom att tillämpa de förfaranden som finns i lagen om strukturstöd även på lånen enligt finansieringslagen. Ändringen ska gälla retroaktivt för alla de lån som beviljats med stöd av finansieringslagen.

Eftersom räntefriheten i de statliga lån som beviljats med stöd av finansieringslagen innebär ett stödelement som bör beaktas i det totala stödet, föreskrivs det i paragrafen dessutom att den föreslagna ändringen inte får leda till att maximibeloppet av det redan beviljade stödet ökar. Med stödets maximibelopp avses det stödbelopp i euro som har beviljats genom stödbeslutet för lånet i fråga.

2 Ikraftträdande

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt. Innan statsgarantierna enligt lagförslaget kan beviljas som något annat stöd än som stöd för producenter inom mjölk-, svin- och frukt/grönsakssektorn enligt de minimis-förordningen för jordbrukssektorn, måste kommissionen godkänna det finansieringsprogram som gäller stödet. Kommissionen har meddelat att stöd som beviljas enligt finansieringsprogram i syfte att minska likviditetsproblem är avsedda att vara temporära och att de därför kan beviljas endast under åren 2016 och 2017. Det bestäms dock ingen sista giltighetsdag för lagen om de statsgarantier som ska beviljas för likviditetslån, eftersom verkställandet av borgenssystemet enligt lagen fortsätter även dessa två år på grund av att den maximala lånetiden för den kredit som borgen beviljas för är sju år med en möjlighet till två års uppskov. Den lag om borgenssystemet som var avsedd att vara temporär ska upphävas när den inte längre behövs för genomförandet av stödsystemet. Enligt finansieringsprogrammet kan temporärt stöd för lindrande av gårdsbrukenshetens likviditetsproblem beviljas endast under år 2016 och 2017. Enligt de minimis-förordningen för jordbrukssektorn kan stöd i regel beviljas ända fram till den 31 december 2020. Beslut om beviljande av statsborgen kan börja ges av närings-, trafik- och miljöcentralerna först efter det att Landsbygdsverket och kreditinstituten är klara med det materiel som behövs för stödansökan samt med datasystemändringarna och ansökningsblanketterna. Beviljandet av statsborgen kräver dessutom ett avgörande av kreditinstitutet i fråga om beviljandet av lånet till den som ansöker om borgen.

3 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

I och med att åren för betalningslättnaderna för lånen ökas ingriper lagen i efterskott i villkoren för de stödbeslut som redan fattats samt i avtal som ingåtts mellan kreditgivaren och kredittagaren. Därför bör man å ena sidan bedöma huruvida man kan ingripa i sådana avtalsvillkor som gäller redan beviljade lån och å andra sidan bedöma hur retroaktiviteten i den föreslagna regleringen överensstämmer med det egendomsskydd som tryggas i 15 § i grundlagen.

Finlands lagstiftning innehåller inget egentligt förbud mot retroaktivitet i lagstiftning, med undantag av förbudet mot retroaktiv kriminalisering. Den föreslagna ändringen i fråga om att öka åren för betalningslättnaderna kommer att gagna kredittagaren. Kredittagaren kan själv välja om den vill ansöka av kreditgivaren om att få en betalningslättnad för lånet. Som hittills ska kreditgivaren avgöra om den ska bevilja den betalningslättnad som söks, oberoende av om betalningslättnaden söks för första gången eller för åttonde gången. Möjligheterna blir dock bättre för bägge avtalsparter. Kredittagaren kan ansöka om en betalningslättnad för högst åtta år i stället för den nuvarande maximala tiden på fem år, och kreditgivaren får bevilja betalningslättnader för en längre tid än vad den nuvarande lagstiftningen möjliggör. Därmed tvingas varken kredittagaren eller kreditgivaren att följa den retroaktiva ändring som föreslås, utan bägge parter har även en möjlighet att följa den betalningstidtabell som har godkänts genom stödbeslutet och den lagstiftning som gällde före ändringsförslagets eventuella godkännande. Betalningsuppskoven beviljas enligt prövning. Således medför den föreslagna ändringen inga särskilda åtgärder för att trygga ställningen hos kredittagaren, dvs. den svagare avtalsparten. Den föreslagna ändringen anses därför inte vara problematisk när det gäller detta.

I grundlagsutskottets tidigare praxis har det ansetts att strukturstöden för jordbruket ska betraktas som betydande förmåner med förmögenhetsvärde som beviljas för bedrivande av näringsverksamhet inom landsbygden, och till och med som faktiska förutsättningar för att kunna utöva näringsverksamhet (GrUU 16/2007 rd). Ur kreditinstitutens perspektiv är det å andra sidan fråga om att ingripa i avtalsförhållanden som gäller redan beviljade krediter. Grundlagsutskottet har i sin praxis ansett att grundlagens egendomsskydd även tryggar varaktigheten i avtalsförhållanden, även om förbudet inte har blivit ovillkorligt (t.ex. GrUU 42/2006 rd, GrUU 63/2002 rd, och GrUU 73/2010 rd). Bakom skyddet av varaktigheten i de rättshandlingar som gäller förmögenhet ligger en tanke om att man ska skydda rättssubjektens berättigade förväntningar i ekonomiska frågor (t.ex. GrUU 42/2006 rd, GrUU 21/2014 rd och GrUU 33/2002 rd). I sin praxis har utskottet ansett att det i skyddet för berättigade förväntningar ingår en rätt att förlita sig på att den lagstiftning som reglerar viktiga rättigheter och skyldigheter i avtalsförhållandet är bestående och att den här typen av omständigheter därför inte kan regleras på ett sätt som orimligt mycket försämrar avtalsparternas rättsliga ställning (t.ex. GrUU 42/2006 rd och GrUU 21/2004 rd). Den reglering som ingriper i egendomsskyddet bedömdes av utskottet även med tanke på de allmänna förutsättningarna för att begränsa de grundläggande rättigheterna, t.ex. huruvida lagstiftningens syfte kan godkännas och huruvida lagstiftningen är proportionerlig (t.ex. GrUU 32/2010 rd, GrUU 20/2010 rd, GrUU 6/2010 rd, GrUU 56/2005 rd och GrUU 13/2003 rd).

Det retroaktiva ändrandet av den reglering som gäller lån enligt finansieringslagen har bedömts av grundlagsutskottet år 2010 (RP 73/2010 rd, L 1154/2010). Då var syftet med lagförslaget att minimiräntan för de räntestödslån och statliga lån som hade beviljats med stöd av lagen skulle sänkas för viss tid från två procent till en (1) procent. I sitt yttrande (GrUU 36/2010) ansåg utskottet att det finns starka samhälleliga grunder för lagförslaget med beaktande av strukturstödets betydelse för den enskilda jordbrukaren och av regeringspropositionens uppgifter om jordbrukarnas skuldsättning. Vad gäller kreditinstituten ansåg utskottet att lagförslagets konsekvenser kan anses vara rätt små med beaktande av att instituten är stora juridiska personer som redan måste förbereda sig för stora förändringar i räntenivån på grund av skäl i anknytning till verksamheten inom marknadsekonomin. Eftersom det förutom ovan nämnda skäl var fråga om en lagändring som föreslogs vara i kraft för en kort viss tid, ansåg

utskottet att det inte var fråga om en sådan orimlig lagändring som skulle göra intrång i kreditinstitutens skydd för berättigade förväntningar, varvid utskottet framförde att lagförslaget kan beredas i vanlig lagstiftningsordning. De retroaktiva ändringarna i detta lagförslag är inte avsedda att vara i kraft för viss tid, men de starka samhälleliga skäl som lades fram i utskottets yttrande (GrUU 36/2010 rd) gäller även för detta lagförslag. När det gäller kreditinstituten är det inte fråga om en ändring av räntenivån, utan om en möjlighet att på ansökan av låntagaren bevilja betalningslättnader för lån för flera år än vad som är möjligt enligt den gällande lagstiftningen. Lagförslagets konsekvenser för kreditinstituten kan dock även i detta fall anses ringa. Således anses de föreslagna ändringarna inte problematiska i fråga om detta.

Förslaget till lagen om statsborgen för gårdsbruksenheter under åren 2016 och 2017 innehåller många författningshänvisningar. Syftet är att genomföra det nya garantisystemet så att det blir så enkelt och lättigenkännligt som möjligt och så att det kan verkställas kostnadseffektivt med förvaltningens nuvarande personalresurser och till låga datasystemskostnader. Till bestämmelserna i lagen om strukturstöd hänvisas det t.ex. när det gäller inspektionsrätten, uppföljningen och bevaringen av uppgifter, upplysnings- och biståndsskyldigheten, rätten att få upplysningar och överlämnandet av uppgifter. Grundlagens förhållande till bestämmelserna i lagen om strukturstöd bedömdes år 2007 i grundlagsutskottet i samband med beredningen av regeringspropositionen RP 113/2007 (GrUU 16/2007 rd). De senare lagändringarnas förhållande till grundlagen bedömdes vid beredningen. Således anses de föreslagna hänvisningarna till lagen om strukturstöd inte vara problematiska.

I 7 § 2 och 5 mom. i den föreslagna lagen om statsborgen för gårdsbruksenheter under åren 2016 och 2017 ges Landsbygdsverket behörighet att utfärda föreskrifter i fråga om de blanketter som ska användas för ansökan om borgen, innehållet i och presentationssättet för planer och utredningar, ansökningsförfarandet och tidsfristen för ansökan om borgen. Enligt 80 § 2 mom. i grundlagen kan även andra myndigheter än republikens president, statsrådet eller ministerierna genom lag bemyndigas att utfärda rättsnormer i bestämda frågor, om det med hänsyn till föremålet för regleringen finns särskilda skäl och regleringens betydelse i sak inte kräver att den sker genom lag eller förordning. Tillämpningsområdet för ett sådant bemyndigande ska i sådana fall vara exakt avgränsat. Grundlagsutskottet har i sin utlåtandepraxis fäst uppmärksamhet vid målgruppen och innehållet i fråga om behörigheten att utfärda föreskrifter (t.ex. GrUU 35/2005 rd, GrUU 48/2005 rd och GrUU 34/2012 rd). Ett särskilt skäl för att föreskriva om behörigheten att utfärda föreskrifter har t.ex. funnits i samband med tekniska och mindre bestämmelser då utfärdandet av föreskrifterna inte har krävt något betydande prövningsförfarande. Landsbygdsverkets behörighet att utfärda föreskrifter har i lagförslaget avgränsats till detaljerna i fråga om verkställandet av systemet för temporär statsborgen och det förfarande som ska tillämpas på det. Bemyndigandet att utfärda föreskrifter gäller Landsbygdsverkets uppgifter som myndighet inom centralförvaltningen och som ansvarig för verkställandet av stöden.

Utifrån detta anser man att lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om statsborgen för gårdsbruksenheter under åren 2016 och 2017

I enlighet med riksdagens besluts föreskrivs:

1 §

Lagens syfte

Syftet med denna lag är att trygga jordbrukets verksamhetsförutsättningar genom att bevilja statsborgen till sådana lantbruksföretagare som har förutsättningar för kontinuerligt lönsam verksamhet, men som tillfälligt har råkat i ekonomiska svårigheter på grund av förändringar i verksamhetsmiljön.

2 §

Förhållande till Europeiska unionens lagstiftning

Vid beviljande av statsborgen enligt denna lag tillämpas kommissionens förordning (EU) nr 1408/2013 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse inom jordbrukssektorn (EUT L 352/9, 24.12.2013), nedan *de minimis-förordningen för jordbrukssektorn*, om inte något annat följer av Europeiska kommissionens beslut om godkännande av statligt stöd. När statsborgen baserar sig på ett program som har godkänts av kommissionen, förutsätter beviljandet av borgen att åtgärden uppfyller villkoren i programmet och i kommissionens beslut om godkännande av programmet.

3 §

Bevillningsfullmakt och maximibelopp för statsborgen samt realisering av borgensansvar

Statsborgen kan beviljas inom ramen för det maximala belopp som har fastställts för ändamålet i fråga i dispositionsplanen för gårdsbrukets utvecklingsfond. Summan av den återstående statsborgen som beviljas med stöd av denna lag får aldrig uppgå till mer än 160 miljoner euro. Jord- och skogsbruksministeriet beslutar om anvisning av bevillningsfullmakt till närings-, trafik- och miljöcentralerna.

Landsbygdsverket svarar för statens intressebevakning i fråga om borgensansvaret och regressrätten. De borgensförbindelser som realiseras ska betalas av gårdsbrukets utvecklingsfonds medel. Ersättningar som kommit in på grund av regressrätten ska redovisas till gårdsbrukets utvecklingsfond.

Utöver vad som i denna lag föreskrivs tillämpas på statsborgen vad som föreskrivs i lagen om borgen och tredjemanspant (361/1999).

4 §

Kredit som statsborgen kan beviljas för

Statsborgen kan beviljas för kredit som kreditgivaren beviljar till en lantbruksföretagare för att förbättra likviditeten i den produktionsverksamhet som företagaren bedriver inom jordbruket.

Borgen kan beviljas för kredit som beviljas av kreditinstitut som avses i 52 § i lagen om strukturstöd till jordbruket (1476/2007, nedan *lagen om strukturstöd*). Den kredit som borgen ska beviljas för kan beviljas av kreditgivaren efter det att beslutet om godkännande av statsborgen har fattats.

Beloppet av den kredit som borgen beviljas för får uppgå till högst 30 procent av det mervärdesskattefria medeltalet av det sammanräknade beloppet av försäljningsinkomsterna från jordbruksprodukter och jordbruksstödet under de två år som föregår året för borgensansökan, men vara högst 110 000 euro och minst 30 000 euro. Maximibeloppet av den kredit som borgen beviljas för får dock grunda sig på företagets kalkylerade omsättning, om lantbruksföretagaren har genomfört en produktiv investering som ökar lantbruksföretagarens belopp av försäljningsinkomster från jordbruksprodukter eller beloppet av jordbruksstöd, men som ännu inte har inverkat på omsättningen under de två år som föregår året för borgensansökan.

Lånetiden för den kredit som borgen beviljas för får vara högst sju år, varav kreditgivaren kan bevilja uppskov med amorteringarna för sammanlagt högst två år, om det behövs på grund av borgenstagarens tillfälliga ekonomiska svårigheter.

På överföring av kredit och på ändring av villkoren för detta tillämpas vad som föreskrivs i 27 § i lagen om strukturstöd.

5 §

Statsborgenstagaren

Statsborgen kan beviljas fysiska personer och privaträttsliga sammanslutningar som bedriver jordbruk som sin näring på en gårdsbruksenhet. Med jordbruk och gårdsbruksenhet avses vad som anges i 4 § 1 mom. 1 och 2 punkten i lagen om strukturstöd.

Borgen kan beviljas företag som hör till kategorin mikroföretag samt små och medelstora företag (SMF-kategorin) som avses i kommissionens rekommendation 2003/361/EG om definitionen av mikroföretag samt små och medelstora företag.

Bestämmelser om vilka förutsättningar den som beviljas borgen med stöd av de minimis-förordningen för jordbrukssektorn ska uppfylla finns i artikel 4.6 led a i den förordningen. Annan borgen än borgen som beviljas enligt de minimis-förordningen för jordbrukssektorn får inte beviljas sådana företag i ekonomiska svårigheter som avses i punkt 35.15 i Europeiska kommissionens meddelande om Europeiska unionens riktlinjer för statligt stöd inom jordbruks- och skogsbrukssektorn och i landsbygdsområden 2014—2020 (2014/C 204/01).

Statsborgen beviljas inte den som i enlighet med ett beslut av kommissionen återkrävs på olagligt stöd eller stöd som är oförenligt med den inre marknaden.

6 §

Krav på lönsam verksamhet

Ett villkor för statsborgen är att produktionsverksamheten inom jordbruket hos den som får statsborgen har förutsättningar att vara kontinuerligt lönsam.

7 §

Ansökan om och beviljande av statsborgen

Ansökan om statsborgen görs med en blankett som fastställts för ändamålet. Till ansökan ska fogas de handlingar, utredningar och planer som är nödvändiga för bedömningen av förutsättningarna för beviljande av statsborgen.

Ansökan om statsborgen får göras inom den ansökningstid som har utsatts av Landsbygdsverket. Ansökan ska lämnas in till den närings-, trafik- och miljöcentral som är behörig enligt 30 § 1 mom. i lagen om strukturstöd.

Närings-, trafik- och miljöcentralen beslutar om beviljandet av borgen. En förutsättning för beviljande av borgen är att kreditgivaren har godkänt det lånebelopp och de lånevillkor som anges i ansökan om borgen. Beslut om beviljande av borgen kan fattas under år 2016 eller 2017 efter det meddelande från Landsbygdsverket som avses i 8 § 2 mom.

Borgensförbindelsen är inte bindande för staten, om krediten inte har lyfts inom ett år från beviljandet av statsborgen. Statsborgen börjar gälla när det lån som statsborgen beviljats för eller lånets första rat har lyfts.

Landsbygdsverket meddelar närmare föreskrifter om de blanketter som ska användas vid ansökan om stöd, de bilagor som avses i 1 mom., det sätt på vilket planerna och utredningarna ska presenteras och de förfaranden som ska iaktas vid ansökan.

8 §

Beloppet av statsborgen och av det stöd som ingår i den

Statsborgen för en kredit får under lånetiden uppgå till högst 70 procent av det utestående kreditbeloppet och till högst 77 000 euro för varje lantbruksföretagare.

Om den statsborgen som räknats ut med grund i de stödberättigande borgensansökningarna sammanlagt uppgår till ett belopp som överskrider maximibeloppet av den tillgängliga bevillningsfullmakten för statsborgen enligt denna lag, kan den procentuella andel som avses i 1 mom. minskas. Om den procentuella andel som avses i 1 mom. minskas, meddelar Landsbygdsverket den procentuella andelen när den ansökningstid som avses i 7 § 2 mom. har löpt ut.

Beloppet av stöd som ingår i statsborgen enligt ett program som har godkänts av Europeiska kommissionen får inte överskrida 15 000 euro per lantbruksföretagare. Beloppet av ett stöd som beviljas per lantbruksföretagare enligt de minimis-förordningen för jordbrukssektorn får inte under någon period på tre skatteår överskrida 15 000 euro.

Beloppet av stöd som ingår i borgen räknas ut enligt en av Europeiska kommissionen godkänd beräkningsmetod som ska tillämpas på statsborgen enligt denna lag. Innan ansökningstiden börjar meddelar jord- och skogsbruksministeriet vilken andel av statsborgensbeloppet som ska betraktas som stöd som ingår i statsborgen.

9 §

Avgifter för statsborgen och ersättning till kreditgivare

På de avgifter som tas ut hos statsborgenstagaren och på den ersättning som betalas till kreditgivaren tillämpas vad som föreskrivs i 55 § i lagen om strukturstöd och med stöd av den.

10 §

Inspektionsrätt och inspektioner

På jord- och skogsbruksministeriets, Landsbygdsverkets och närings-, trafik- och miljöcentralens inspektionsrätt och på de inspektioner som förrättas av dem tillämpas 44 och 45 § i lagen om strukturstöd.

11 §

Uppföljning samt bevaring av uppgifter

På uppföljningen av den kredit som statsborgen gäller tillämpas 41 § i lagen om strukturstöd. På bevaringen av uppgifter som gäller borgen tillämpas 43 § i lagen om strukturstöd.

Bestämmelser om bevaring av handlingar som gäller stöd som beviljats enligt de minimis-förordningen för jordbrukssektorn finns i artikel 6.4 i den förordningen.

12 §

Upplysnings- och biståndsskyldighet

På statsborgerstagarens upplysnings- och biståndsskyldighet tillämpas 22 och 40 § i lagen om strukturstöd. På kreditgivarens upplysnings- och biståndsskyldighet tillämpas 54 § i lagen om strukturstöd.

13 §

Rätt att få upplysningar samt utlämnande av information

På jord- och skogsbruksministeriets, Landsbygdsverkets och närings-, trafik- och miljöcentralens rätt att få och lämna ut upplysningar som gäller statsborgen som beviljats med stöd av denna lag tillämpas 61 § i lagen om strukturstöd.

14 §

Ändringssökande

Ändring i beslut som meddelats av närings-, trafik- och miljöcentralen enligt denna lag får sökas genom besvär hos Tavastehus förvaltningsdomstol på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

Besvärsskriften får ges in också till den myndighet som fattat beslutet. Myndigheten ska utan dröjsmål sända besvärsskriften samt handlingarna i ärendet och sitt utlåtande över besvären till förvaltningsdomstolen.

Ändring i ett beslut av förvaltningsdomstolen får sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

15 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av 25 § i lagen om strukturstöd till jordbruket

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om strukturstöd till jordbruket (1476/2007) 25 § 4 mom. som följer:

25 §

Amortering och betalning av ränta på räntestödslån

Kreditgivaren kan bevilja uppskov med amorteringar om det behövs på grund av stödmottagarens tillfälliga ekonomiska svårigheter. Uppskov kan beviljas för högst ett år i sänder och sammanlagt för högst åtta år. Till följd av uppskov kan lånetiden förlängas inom den i 17 § 1 mom. nämnda maximitiden eller de återstående amorteringarna höjas.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Denna lag tillämpas även på lån som före dess ikraftträdande har beviljats med stöd av den lag som ändras.

3.

Lag

om ändring av lagen om införande av en lag om ändring av lagen om finansiering av landsbygdsnärings

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen om införande av en lag om ändring av lagen om finansiering av landsbygds-
närings (1480/2007) en ny 1 a § som följer:

1 a §

Betalningslättnader för lån

För de räntestödslån och statliga lån som beviljats med stöd av lagen om finansiering av landsbygdsnärings kan kreditgivaren bevilja uppskov med betalningar av amorteringar samt räntefrihet för de statliga lånen inom den maximala lånetiden på 30 år (*betalningslättnad*), om det behövs på grund av stödmottagarens tillfälliga ekonomiska svårigheter. På förfarandet vid beviljande av betalningslättnader tillämpas 25 § 4 mom. i lagen om strukturstöd till jordbruket (1476/2007). Betalningslättnaden får inte påverka beloppet av stöd som anknyter till lånet.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

Helsingfors den 6 oktober 2016

Statsminister

Juha Sipilä

Jordbruks- och miljöminister Kimmo Tiilikainen

2.

Lag

om ändring av 25 § i lagen om strukturstöd till jordbruket

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om strukturstöd till jordbruket (1476/2007) 25 § 4 mom. som följer:

Gällande lydelse

25 §

Amortering och betalning av ränta på räntestödslån

Kreditgivaren kan bevilja uppskov med amorteringar om detta är nödvändigt på grund av stödtagarens tillfälliga ekonomiska svårigheter. Uppskov kan beviljas för högst ett år i sänder och sammanlagt för högst fem år. Till följd av uppskov kan lånetiden förlängas inom den i 17 § 1 mom. nämnda maximitiden eller de återstående amorteringarna höjas.

Föreslagen lydelse

25 §

Amortering och betalning av ränta på räntestödslån

Kreditgivaren kan bevilja uppskov med amorteringar om *det behövs* på grund av *stödmottagarens* tillfälliga ekonomiska svårigheter. Uppskov kan beviljas för högst ett år i sänder och sammanlagt för högst *åtta* år. Till följd av uppskov kan lånetiden förlängas inom den i 17 § 1 mom. nämnda maximitiden eller de återstående amorteringarna höjas.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Denna lag tillämpas även på lån som före dess ikraftträdande har beviljats med stöd av den lag som ändras.